

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ" (2014-2020)**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΣΑΡΡΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΣΗΜΑΚΗΣ ΚΟΥΤΣΙΟΣ

ΠΥΡΓΟΣ 2016

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο πολιτισμός ως ένα πραγματικό πεδίο δράσης της ευρωπαϊκής πολιτικής δεν είχε ενσωματωθεί στις Συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η νομική βάση για τις πολιτιστικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. Sievers / Wingert 2012: 36) δημιουργήθηκε με την έγκριση του άρθρου για τον Πολιτισμό (άρθρο 128) στην Συνθήκη του Μάαστριχτ. Το άρθρο αυτό ενσωματώθηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας ως άρθρο 167. Έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύτηκε να συμβάλει «στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών της».

Πλέον η ύπαρξη του πολιτισμού στην Ευρωπαϊκή κοινότητα αποτελεί ζήτημα διάδοσης πολιτισμού και της ιστορίας, διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, των μη-εμπορικών πολιτιστικών ανταλλαγών, καθώς και των καλλιτεχνικών και λογοτεχνικών προσπαθειών. Σε άλλους τομείς επίσης, αναφέρεται ότι «θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πολιτιστικές πτυχές», ιδιαίτερα «προκειμένου να υπάρχει σεβασμός και προώθηση της ποικιλομορφίας των πολιτισμών της Ε.Ε» (η λεγόμενη «ρήτρα της πολιτιστικής συμβατότητας», παράγραφος 4, του άρθρου 167, ΑΒΙ C 83).

Από το 1996 έχουν υπάρξει διάφορα κοινοτικά προγράμματα που υποστηρίζουν την πολιτιστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ των διαφόρων θεσμικών οργάνων και οργανισμών όπως τα προγράμματα «Καλειδοσκόπιο», «Αριάδνη», «Ραφαήλ», «Πολιτισμός 2000», «Πολιτισμός 2007-2013». Οι βασικότεροι στόχοι των προγραμμάτων αυτών ήταν η προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών, της κινητικότητας των δημιουργών, καθώς και η δημιουργία μακροχρόνιων δικτύων και η ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων έκφρασης και εργασίας (πρβλ Sievers / Wingert 2012: 37). Οι επιχειρήσεις μπορούσαν να λάβουν μέρος στα έργα αυτά, αλλά μόνο εάν δεν επεδίωκαν να αποκομίσουν κέρδη.

Μεταξύ των ιδρυμάτων και των προσώπων στο επίκεντρο της ανάπτυξης και των ψηφισμάτων σχετικά με τα προγράμματα «Πολιτισμός» και MEDIA είναι τα εξής:

- το Συμβούλιο των Υπουργών Πολιτισμού της ΕΕ, το οποίο συνεδριάζει τον Μάιο και τον Νοέμβριο στις Βρυξέλλες
- η Επίτροπος της ΕΕ για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, την Πολυγλωσσία και τη Νεολαία (2010-14): Ανδρούλλα Βασιλείου (Κύπρος)
- η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας (2009-14) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: Πρόεδρος Doris Pack (Γερμανία).

Η συνεργασία με τις εθνικές κυβερνητικές υπηρεσίες είναι οργανωμένη σύμφωνα με τον λεγόμενο συντονισμό ανοικτής μεθόδου (ΑΜΣ), που σημαίνει ότι οι εθνικοί οργανισμοί επιλέγουν τα πρόσωπα που συμβάλλουν στην ΕΕ σε επίπεδο ομάδων εμπειρογνομόνων για το θέμα αυτό.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν ΑΜΣ ομάδες εργασίας στους ακόλουθους τομείς:

- πολιτιστικής πολυμορφίας και διαπολιτισμικού διαλόγου / προσβάσιμος και ολοκληρωμένος πολιτισμός
- πολιτιστικοί και δημιουργικοί κλάδοι
- απόκτηση δεξιοτήτων και κινητικότητα των δημιουργών

- πολιτιστική κληρονομιά (συμπεριλαμβανομένης της κινητικότητας των συλλογών έργων τέχνης).

Οι συνεδρίες του Συμβουλίου προετοιμάζονται στις συνεδρίες των λεγόμενων ομάδων εργασίας του Συμβουλίου για τον πολιτισμό και τα μέσα ενημέρωσης, οι οποίες συνεδριάζουν περίπου κάθε δύο εβδομάδες στις Βρυξέλλες. Εδώ οι εκπρόσωποι των συμβουλίων συνεδριάζουν υπό την ηγεσία της προεδρίας και με την παρουσία της Επιτροπής.

Υπάρχουν επίσης επιτροπές προγραμμάτων, μέσω των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να συμβάλουν στην υλοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων, συναντήσεις «τριμερούς διαλόγου», στις οποίες η Προεδρία του Συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή συζητούν σχετικά με την κοινή έκδοση του κειμένου για την πρόταση της Επιτροπής, πλατφόρμες που λειτουργούν στις πολιτικές συστάσεις, με τη συμμετοχή των ευρωπαϊκών ενώσεων και δικτύων - για παράδειγμα, η πλατφόρμα για τη διαπολιτισμική Ευρώπη, η πλατφόρμα για την πρόσβαση στον πολιτισμό, η πλατφόρμα για τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς κλάδους, καθώς και έγγραφα στις πλατφόρμες της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες προβαίνουν σε συστάσεις προς τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς κλάδους.

Ενώ κάθε δύο χρόνια πραγματοποιείται το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Πολιτισμού. Για την απόφαση σχετικά με το πρόγραμμα στο οποίο θα χρησιμοποιείται η διαδικασία της συν απόφασης, δεν είναι απαραίτητη η ομοφωνία του Συμβουλίου των Υπουργών. Ωστόσο, η συμφωνία για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την περίοδο 2014-2020 αποτελεί προϋπόθεση.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει συνοπτικά παλαιότερα πολιτιστικά προγράμματα σε σύγκριση με το τρέχον πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»· ενώ παράλληλα θα παρουσιάσει αναλυτικά το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» με κριτικά σχόλια για πολιτιστικές, οικονομικές αλλά και πολιτικές πτυχές του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη αναλύει συγκεκριμένα αν και κατά πόσο θα μεταβληθεί γενικά η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ από την συνένωση και προσαρμογή των πολιτιστικών προγραμμάτων στήριξης σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα, συγκρίνει το νέο πρόγραμμα με τα παλαιότερα, ενώ παρουσιάζει το ρόλο των θεσμικών οργάνων αλλά και το πώς γίνεται αντιληπτό το νέο πρόγραμμα στήριξης από το κοινό και από παράγοντες της αστικής κοινωνίας.

Η μελέτη παρέχει έτσι μια επισκόπηση των κεντρικών αλλαγών στην πολιτιστική υποστήριξη, ασχολείται με τις θέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου της ΕΕ αλλά και των υπόλοιπων θεσμικών οργάνων που εμπλέκονται στα πολιτιστικά ζητήματα. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίζεται στη συλλογή δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από βιβλία άρθρα σε περιοδικά αλλά και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6-7
-----------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ 8-10

1.1 ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	8
1.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ	8
1.3 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	8-9
1.4 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΕ	9
1.5 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	9
1.6 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	9-10
1.7 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ 11-13

2.1 ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ.....	11
2.2 ΑΡΙΑΔΝΗ	11-12
2.3 ΡΑΦΑΗΛ	12
2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000	12
2.5 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007-2013	12
2.6 ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ MEDIA.....	12-13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2014 - 2020..... 14-25

3.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ»	14-15
3.1.1 ΥΠΟΡΟΓΡΑΜΜΑ MEDIA	15-16
3.1.2 ΥΠΟΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	16-17
3.1.3 ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΗ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ	17-18
3.2 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2014 – 2020 ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007 - 2013.....	18-19
3.2.1 MEDIA.....	19-20
3.2.2 MEDIA MUNDUS	20
3.2.3 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ	20-21
3.3 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2007 – 2013 ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2014 – 2020	21-23
3.4 ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ / «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ»	23-25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	26-30
4.1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	26-27
4.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ (ΕΚ)	27-28
4.3 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	28-29
4.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	29-30
 ΕΠΙΛΟΓΟΣ	 31-32
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 33-34

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε το 1950 δημιουργώντας μια ενιαία αγορά η οποία εκτείνεται σε 28 χώρες όπου προμηθεύει με αναπτυξιακά και ανθρωπιστικά προγράμματα. Τα 28 αυτά κράτη ελέγχουν και διατηρούν την κυριαρχία και την ανεξαρτησία τους έχοντας όμως μεταβιβάσει κάποιες από τις εξουσίες λήψης αποφάσεων τους στα κοινά θεσμικά όργανα, τα οποία οι ίδιοι έχουν συστήσει ώστε οι αποφάσεις σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος να λαμβάνονται δημοκρατικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η ΕΕ βασίζεται στο κράτος δικαίου όπου κάθε ενέργεια στηρίζεται σε Συνθήκες (οι στόχοι της ΕΕ, οι κανόνες των θεσμικών οργάνων, πως λαμβάνονται οι αποφάσεις και η σχέση μεταξύ ΕΕ και των κρατών μελών) που έχουν εγκριθεί με δημοκρατικές διαδικασίες και με την συναπόφαση των 28 κρατών. Γι τις συνθήκες αυτές γίνονται διαπραγματεύσεις και αφού εγκριθούν από όλα τα κράτη μέλη, επικυρώνονται.

Για τη λήψη αποφάσεων απαιτείται η συμμετοχή ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων τα οποία είναι, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αναφορικά με τον Πολιτισμό, το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέπτυξε μια πρόταση για έναν κανονισμό για το νέο πρόγραμμα υποστήριξης για τον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα στο πλαίσιο του Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014-2020. Ο πρωταρχικός στόχος είναι, επομένως, να φέρει σε επαφή τα σημερινά προγράμματα «Πολιτισμός» (2007-2013), το πρόγραμμα MEDIA για τον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων (2007-2013) και το MEDIA Mundus για τη συνεργασία με επαγγελματίες από τρίτες χώρες στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων (2011 -2013) σε ένα κοινό πλαίσιο, και να δημιουργήσει μια νέα μονάδα για την παροχή χρηματοδότησης (Ταμείο Εγγυήσεων).

Για τη συγκεκριμένη σύνταξη του προγράμματος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ), παρουσίασε ένα σχέδιο στις 8 Οκτωβρίου του 2012, με το οποίο η πρόταση της Επιτροπής είχε αναδιατυπωθεί λεπτομερώς. Από τις 676 προτεινόμενες αλλαγές, μια συμβιβαστική εκδοχή εγκρίθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2012 στην Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τότε και κατά τον λεγόμενο «τριμερή διάλογο» η Προεδρία του Συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή διαπραγματεύονταν για την τελική έκδοση του κειμένου του προγράμματος.

Στις 13 Μαρτίου του 2013, ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέρριψε το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020, που είχε προταθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία την 8η Φεβρουαρίου 2013 ότι ο μέγιστος προϋπολογισμός θα περιοριστεί σε ένα τοις εκατό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, όπως αναφέρεται στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δήλωσε ότι αυτό θα μπορούσε να στείλει τον προϋπολογισμό της ΕΕ στη ζώνη του ελλείμματος. Έτσι, ένας νέος γύρος διαπραγματεύσεων ήταν απαραίτητος. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ήθελε να αναβάλει αυτές τις διαπραγματεύσεις μέχρι την άνοιξη του 2014, μετά τις εκλογές της ΕΕ.

Ως εκ τούτου, δεν ήταν ακόμη δυνατό να σχεδιαστεί ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη». Η Doris Pack, πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έχει ήδη καταθέσει ότι θα είναι πολύ δύσκολο να διασφαλιστούν τα φιλόδοξα επίπεδα χρηματοδότησης που έχουν τεθεί για το πρόγραμμα: «Αμφιβάλλω ότι πάρουμε όσα θέλουμε, αλλά είμαι σίγουρος ότι θα πάρουμε περισσότερα από όσα υπάρχουν προς το παρόν, λόγω των πρόσθετων δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο νέο πρόγραμμα Δημιουργική Ευρώπη».¹

¹ [Doris Pack, Screendaily, 26/3/2013]

Σύμφωνα με τις εμπιστευτικές πληροφορίες που δημοσιεύτηκαν από την Screendaily, αν η πρόταση προϋπολογισμού από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήταν οριστική, ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα θα ανέρχονταν περίπου στο 1,3 δις Ευρώ, αντί των 1,8 δις Ευρώ, που είχαν αρχικά προταθεί από την Επιτροπή. Κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με αύξηση δώδεκα τοις εκατό σε σύγκριση με το πρόγραμμα για την περίοδο 2007-2013. Οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο των ομάδων εργασίας του Συμβουλίου, διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο.

Η μελέτη παρέχει μια επισκόπηση των κεντρικών αλλαγών στην πολιτιστική υποστήριξη, ασχολείται με τις θέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου της ΕΕ σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής και αυτό προκαλεί κριτικό σχολιασμό από τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών και του κοινού.

Μέχρι σήμερα έχει γίνει μια σειρά από μελέτες για το θέμα της «πολιτιστικής βιομηχανίας» και «της δημιουργικής πόλης» (για παράδειγμα, στο περιοδικό «International Journal of Cultural Policy»), αλλά οι αλλαγές και οι επιπτώσεις του νέου σχεδίου προγράμματος της Επιτροπής έχουν κυρίως επικριθεί σε σχόλια (για παράδειγμα, Kämpf 2012; Sievers/Wingert 2012) και άρθρα από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών (για παράδειγμα, ομάδες υπεράσπισης). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αναθέσει μελέτες σχετικά με τις γραμμές χρηματοδότησης για το πρόγραμμα «Πολιτισμός» και MEDIA στο νέο σχέδιο προγράμματος (οι θεματικές εργασίες που αφορούν στον τομέα της δράσης «Πολιτισμός», και MEDIA: IMO 2012 και ΚΕΑ 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το νομικό πλαίσιο στη διαχείριση πολιτιστικών ζητημάτων

1.1 Θεσμικά Όργανα

Στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχουν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Τα σημαντικότερα από αυτά τα όργανα είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης και εκλέγεται απευθείας από αυτούς, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΕ, το Συμβούλιο, το οποίο αντιπροσωπεύει τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα της Ένωσης συνολικά και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

1.2 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιπροσωπεύει τους πολίτες της ΕΕ και εκλέγεται από τους ίδιους. Αποτελείται από τους ευρωβουλευτές οι οποίοι έχουν πενταετή θητεία. Η εξουσία που ασκεί είναι σε συνεργασία με το Συμβούλιο της ΕΕ και έχει τρεις κύριες αρμοδιότητες οι οποίες χωρίζονται σε Νομοθετικές, Εποπτικές και Δημοσιονομικές.

Κατά τις Νομοθετικές δραστηριότητες:

- i. Μαζί με το Συμβούλιο της ΕΕ εγκρίνει τις νομοθετικές πράξεις με βάση τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- ii. Παίρνει τις αποφάσεις για διεθνείς συμφωνίες
- iii. Αποφασίζει για θέματα διερεύνησης
- iv. Εξετάζει το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής και ζητά να υποβληθούν νομοθετικές προτάσεις

Κατά τις Εποπτικές Δραστηριότητες:

- i. Ασκεί δημοκρατικό έλεγχο στα όργανα της ΕΕ
- ii. Εκλέγει τον πρόεδρο της Επιτροπής
- iii. Δίνει την τελική έγκριση για τον τρόπο που εκτελέστηκε ο προϋπολογισμός της ΕΕ
- iv. Εξετάζει αναφορές πολιτών και εξεταστικές επιτροπές
- v. Συζητά τις οικονομικές διατάξεις με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- vi. Θέτει ερωτήματα στην Επιτροπή και το Συμβούλιο

Και κατά τις Δημοσιονομικές Δραστηριότητες:

- i. Μαζί με το Συμβούλιο καταρτίζουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ
- ii. Εγκρίνει το « πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο», δηλαδή τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ

1.3 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τις πολιτικές κατευθύνσεις καθώς και τις προτεραιότητες της ΕΕ. Μέσα στις αρμοδιότητες του συμβουλίου δεν είναι διαπραγμάτευση και η έκδοση νομοθετικών διατάξεων· αντίθετα ορίζει την πολιτική θεματολογία και υιοθετεί

συμπεράσματα κατά τη διάρκεια των συνόδων του ευρωπαϊκού συμβουλίου όπου εντοπίζονται.

Επιπλέον, ρυθμίζει δύσκολα ζητήματα για τα οποία δεν μπορούν να καταλήξουν σε συμφωνία οι Υπουργοί Επιπλέον, προτείνει τον υποψήφιο για τη θέση του προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ορίζει τον ανώτερο εκπρόσωπο της Ένωσης στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Αποτελείται από τους αρχηγούς των κρατών και των κυβερνήσεων της ΕΕ και τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι συνεδρίες τους είναι τέσσερις φορές το χρόνο ενώ ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία για δύομισι χρόνια.

1.4 Συμβούλιο της ΕΕ / Συμβούλιο των Υπουργών

Αποτελεί τη φωνή των κρατών-μελών της ΕΕ. Είναι το σημαντικότερο όργανο για την θέσπιση της νομοθεσίας και τη λήψη αποφάσεων της ΕΕ. Στο συμβούλιο συμμετέχει ένας υπουργός από κάθε κράτος-μέλος όπου εκλέγεται σε εθνικό επίπεδο, ενώ η κάθε χώρα αναλαμβάνει την προεδρία του συμβουλίου για έξι μήνες. Οι ασχολίες του συμβουλίου εστιάζονται σε διάφορα θέματα που αντιμετωπίζει η ΕΕ· όπως οικονομικά θέματα, θέματα ασφάλειας, εκπαίδευσης, η εξωτερική πολιτική, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών."

Στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου επίσης περιλαμβάνονται:

- i. Η θέσπιση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε ορισμένα θέματα, μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- ii. Η έγκριση του προϋπολογισμού της Ένωσης παράλληλα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- iii. Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών
- iv. Ενώ έχει και γνωμοδοτική αρμοδιότητα

1.5 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή Κομισιόν είναι το όργανο που εκπροσωπεί και υπερασπίζεται τα συμφέροντα της ΕΕ. Η Επιτροπή έχει την ευθύνη για τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την διεύρυνση της ΕΕ ενώ ενεργεί με απόλυτη πολιτική ανεξαρτησία. Ο πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγεται από το Συμβούλιο της ΕΕ το οποίο συνεδριάζει με τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των κρατών-μελών, ενώ ο διορισμός του θα πρέπει να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η κάθε χώρα διαθέτει και από έναν επίτροπο και η θητεία της Κομισιόν είναι πέντε χρόνια με έδρα τις Βρυξέλλες.

Στις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιλαμβάνονται:

- i. Να προτείνει νέες νομοθεσίες στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο
- ii. Έχει την ευθύνη για την υλοποίηση των προϋπολογισμών και τη διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων και σχεδίων
- iii. Είναι "θεματοφύλακας των συμφωνιών". Διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή των αποφάσεων της ΕΕ, των κανονισμών και οδηγιών που εκδίδουν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο όπως η κοινή γεωργική, πολιτική, η πολιτική στους τομείς της έρευνας, αναπτυξιακής βοήθειας κλπ
- iv. Και διαπραγματεύεται διεθνείς συμφωνίες

1.6 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, είναι το θεσμικό όργανο που διαχειρίζεται και εξασφαλίζει την σωστή λειτουργία της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Έχει ως κύρια αρμοδιότητα για την ρύθμιση νομικών προβλημάτων μεταξύ των κρατών-μελών, των επιχειρήσεων, των ατόμων αλλά και των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επίσης μπορούν να προσφεύγουν και οι πολίτες της ΕΕ όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Επίσης, αποτελείται από έναν δικαστή που αντιστοιχεί σε κάθε χώρα-μέλος της ΕΕ και η έδρα του είναι στο Λουξεμβούργο.

Στις αρμοδιότητες του περιλαμβάνονται:

- i. ο έλεγχος της εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δικαίου από τα όργανα της ΕΕ και από τα κράτη-μέλη
- ii. κρίνει τη νομιμότητα των πράξεων των ευρωπαϊκών οργάνων
- iii. κρίνει τη συμμόρφωση των κρατών-μελών με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
- iv. ερμηνεύει τους κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαίου
- v. και εκδικάζει αναιρέσεις κατά αποφάσεων του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Εκτός από τα θεσμικά όργανα, η ΕΕ διαθέτει και άλλους οργανισμούς που έχουν πιο ειδικευμένους ρόλους

1.7 Νομοθετικό Πλαίσιο για τον Πολιτισμό

Η ενσωμάτωση της συνθήκης του Μάαστριχ (άρθρο 128) το 1992 με την συνθήκη της Λισαβόνας (άρθρο 167) που υπογράφηκε το 2007 και άρχισε να ισχύσει απ το 2009 καθόρισε τον ρόλο της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού.

Με το άρθρο αυτό η ΕΕ συμβάλει στην προβολή της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης συντονίζοντας τις δράσεις των κρατών μελών της. Καθιστώντας όμως σαφές ότι η ανάληψη πολιτιστικής δράσης ανήκει κατεξοχήν στα ίδια τα κράτη μέλη. Ο ρόλος της ΕΕ περιορίζεται στην ενθάρρυνση της συνεργασίας των κρατών μελών και στην υποστήριξη, της δραστηριότητάς τους με συμπληρωματικές δράσεις.

Επιπλέον, στην παράγραφο 4 του άρθρου 167 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρεται ότι η ΕΕ, όταν αναλαμβάνει δράσεις λαμβάνει υπόψιν της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας κυρίως στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της. Το άρθρο 167 παρ. 4 της ΣΛΕΕ, γνωστό και ως ρήτρα ενσωμάτωσης των πολιτιστικών πτυχών ή ρήτρα της πολιτιστικής ενσωμάτωσης αποτελεί άμεση συνέπεια της ανάγκης για την προστασία της πολιτιστικής πολυμορφίας των κρατών μελών. Με το άρθρο αυτό, ενσωματώθηκε δηλαδή ένα επιπλέον πολύ βασικό στοιχείο για τον πολιτισμό, και συγκεκριμένα για την πολιτιστική πολυμορφία, στις πολιτιστικές δραστηριότητες της ΕΕ. Ενώ συμφωνία με το άρθρο 22 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τελευταία σέβεται την πολιτιστική, γλωσσική και θρησκευτική πολυμορφία των διαφόρων κρατών μελών της και παράλληλα με το άρθρο 3 παρ. 3 της Συνθήκης ορίζεται ο σεβασμός για τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και λαμβάνεται υπόψιν η προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για να υλοποιηθούν οι δράσεις αυτές τα θεσμικά όργανα, το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της επιτροπής αποφασίζουν και ύστερα από διαβούλευση με την Επιτροπή των περιφερειών θεσπίζουν τις δράσεις, ενώ το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής διατυπώνει τις απαραίτητες συστάσεις.

Συμπερασματικά η ΕΕ υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των καρτών μελών της για τη διατήρηση και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, για τη βελτίωση της γνώσης, τη διάδοση του πολιτισμού και την ιστορία των λαών της, την προώθηση των μη εμπορικών πολιτιστικών ανταλλαγών αλλά και την καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου και του οπτικοακουστικού τομέα. Και όλα αυτά ευνοώντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και με τρίτες χώρες ενώ παράλληλα αποβλέπει κυρίως στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Παλαιότερα Πολιτιστικά Προγράμματα

2.1 «Καλειδοσκόπιο»

Το πολιτιστικό πρόγραμμα καλειδοσκόπιο του οποίου η διάρκεια ήταν από το 1996 έως το 1998 ήταν το πρώτο πολιτιστικό πρόγραμμα της ΕΕ το οποίο πήρε παράταση για έναν ακόμα χρόνο, έως το 1999.

Στόχος του προγράμματος ήταν η ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής δημιουργίας καθώς και η προώθηση της γνωριμίας και της διάδοσης του πολιτισμού και της πολιτιστικής ζωής των λαών της ΕΕ από τη συνεργασία των κρατών-μελών. Απασχόλησε τις εικαστικές και τις θεατρικές τέχνες, τα πολυμέσα ως μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης και τις εφαρμοσμένες τέχνες, ενώ προέβλεπε σε δύο τομείς:

- i. Στη στήριξη των καλλιτεχνικών και των πολιτιστικών έργων τα οποία πραγματοποιούνταν σε συνεργασία ή σε μορφή δικτύου τουλάχιστον 3^{ων} κρατών-μελών της ΕΕ
- ii. Και στη στήριξη μεγάλης εμβέλειας έργων, ευρωπαϊκής διάστασης σε συνεργασία με οργανισμούς από τουλάχιστον τέσσερα κράτη-μέλη

Ενώ το πρόγραμμα υποστήριξε προγράμματα όπως η Ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη, ο ευρωπαϊκός πολιτιστικός μήνας η ορχήστρα νέων και η ορχήστρα μπαρόκ της ΕΕ.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος για την περίοδο 1996-1998 ανερχόταν στο ποσό των 26,5 εκατομμυρίων.

2.2 «Αριάδνη»

Το πολιτιστικό πρόγραμμα Αριάδνη που διήρκεσε από το 1997 έως το 1998 είχε στόχο να βοηθήσει τη διάδοση των ευρωπαϊκών λογοτεχνικών έργων, ενώ στόχευε να συνεισφέρει και στην ενσωμάτωση της πολιτιστικής αξίας στην επαγγελματική δραστηριότητα. Πήρε και αυτό παράταση για μια ακόμα χρονιά και διήρκεσε έως το 1999.

Με το πρόγραμμα αυτό δόθηκαν επιχορηγήσεις στον ευρύτερο χώρο του βιβλίου και υποστήριξη στη μετάφραση.

Πιο αναλυτικά υποστήριζε:

- i. τους εκδότες και στους θεατρικούς παραγωγούς για τη μετάφραση σύγχρονων κλασικών ή θεατρικών έργων
- ii. στους οργανισμούς και στους τοπικούς συλλόγους για την πραγματοποίηση έργων ευρωπαϊκής συνεργασίας και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που προωθούν την πρόσβαση στο ευρωπαϊκό βιβλίο και την ανάγνωση
- iii. στους οργανισμούς για τη χρηματοδότηση παιδαγωγικών έργων με στόχο την εξειδίκευση στη μετάφραση λογοτεχνικών έργων ή άλλων επαγγελματιών στον χώρο του βιβλίου
- iv. στους διοργανωτές εκδηλώσεων, μελετών ή έρευνας στα πλαίσια του βιβλίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που δίδονταν σε ειδικές περιπτώσεις

Ο προϋπολογισμός για την περίοδο 1997-1998 είχε φτάσει τα 7 εκατομμύρια και για το 1999, το ποσό ήταν 3.267.285.09 ευρώ. Το πρόγραμμα προκάλεσε το ενδιαφέρον πολλών

πολιτιστικών φορέων και δέχτηκε συνολικά 1.558 προτάσεις. Στη διάρκεια των τριών αυτών χρόνων υποστήριξε 638 μεταφράσεις βιβλίων και 89 πολιτιστικές συνεργασίες ενώ επιχορήγησε 230 διαφορετικούς πολιτιστικούς φορείς και 49 παιδαγωγικά έργα για τα οποία συνεργάστηκαν συνολικά 20 πολιτιστικοί φορείς.

2.3 «Ραφαήλ»

Το πολιτιστικό πρόγραμμα Ραφαήλ συστάθηκε για την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και διήρκεσε από το 1997 έως το 2000. Το πρόγραμμα αυτό όπως και τα δύο προηγούμενα δημιουργήθηκαν κυρίως για την οικονομική ενίσχυση του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Οι δράσεις και των τριών προγραμμάτων, Καλειδοσκόπιο, Αριάδνη και Ραφαήλ εντάχθηκαν στο επόμενο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000»

2.4 «Πολιτισμός 2000»

Το πολιτιστικό πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» ξεκίνησε το 2000 και ολοκληρώθηκε το 2006 και ήταν ένα από τα 24 προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και είχε δύο βασικούς στόχους:

- i. την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- ii. και την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού

Μέσα σε έναν κοινό πολιτιστικό χώρο με κοινοτικούς πόρους ύψους 647,5 εκ € ενισχύθηκε η προβολή, η ανάδειξη και η προώθηση του πολιτιστικού διαλόγου, της γνώσης της ιστορίας, της δημιουργίας, της διάδοσης του πολιτισμού και της κινητικότητας των καλλιτεχνών και των έργων τους. Υποστηρίχθηκαν έργα διακρατικής συνεργασίας. Το πρόγραμμα αυτό, αντικαταστάθηκε από το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007».

2.5 «Πολιτισμός 2007-2013»

Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007» αποτέλεσε ολοκληρωμένη συνέχεια του προηγούμενου προγράμματος «Πολιτισμός 2000». Ξεκίνησε το 2007 και ολοκληρώθηκε το 2013. Στόχος του ήταν να στηρίξει την ανάπτυξη του κοινού πολιτιστικού χώρου των ευρωπαϊών πολιτών με δίαυλο την πολιτιστική κληρονομιά. Κάτι τέτοιο πραγματοποιήθηκε και σε αυτό το πρόγραμμα μεταξύ των συνεργασιών μεταξύ των πολιτιστικών φορέων και των χωρών που συμμετείχαν. Σκοπός ήταν η ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Το πρόγραμμα είχε τρεις βασικούς στόχους:

- i. Η προώθηση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζομένων στον πολιτιστικό τομέα
- ii. Η προώθηση της διακρατικής κυκλοφορίας των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών έργων και προϊόντων με σημαντική δράση αυτή των λογοτεχνικών μεταφράσεων
- iii. Και η ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου

Ο προϋπολογισμός που διατέθηκε για το πρόγραμμα ήταν περίπου 400 εκ. € για την περίοδο 2007-2013

2.6 Υποπρόγραμμα «MEDIA»

Αξιοσημείωτο για την προώθηση της σύγχρονης πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και για τις διακρατικές συνεργασίες είναι το πρόγραμμα MEDIA. Το πρόγραμμα αυτό εντάχθηκε από το 1991 στα διάφορα πολιτιστικά προγράμματα και αποτέλεσε μοχλό για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας.

Θεσπίστηκε για μια πρώτη πενταετία το 1991 έως το 1995 και έκτοτε υιοθετήθηκε άλλες τρεις φορές, με συνολική συμμετοχή 31 κρατών-μελών.

- i. MEDIAII (1996 έως 2000)
- ii. MEDIA PLUS (2001 έως 2006)

iii. MEDIA 2007 (2007 έως 2013)

Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα MEDIA (1991-1995) ασχολήθηκε με την διανομή, την εκμετάλλευση, την προώθηση και τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής, των οικονομικών επενδύσεων και την κατάρτιση στην εμπορική διαχείριση.

Το πρόγραμμα MEDIA II (1996-2000) ανέδειξε αύξηση στον προϋπολογισμό, ανάπτυξη στη διεθνή διανομή και στην κατάρτιση των επαγγελματιών με συνέπεια την αύξηση της οπτικοακουστικής ανταγωνιστικότητας.

Το πρόγραμμα MEDIA PLUS (2001-2006) είχε στόχο την ανάπτυξη, τη διανομή και τη μετάδοση και την προώθηση των οπτικοακουστικών έργων, ενώ παράλληλα στήριξε την επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα αυτό. Στο πρόγραμμα αυτό η προσοχή και η οικονομική επιρροή εστιάστηκε κυρίως στη διεθνή κυκλοφορία των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων εντός και εκτός της ΕΕ με τη χρήση νέων και καινοτόμων τεχνολογιών.

Το πρόγραμμα MEDIA 2007 (2007-2013) είχε στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας. Δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στα νέα μέσα και στους νέους τρόπους παραγωγής και μετάδοσης περιεχομένου. Κυρίως μέσω της διανομής έργων.

Ενώ το πρόγραμμα MEDIA MUNDUS (2011-2013) στόχευσε στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών επαγγελματιών με επαγγελματίες από τρίτες χώρες.

Οι συνολικοί στόχοι του προγράμματός αυτού από το 1991 έως και το 2013 ήταν η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής κληρονομιάς της ΕΕ, η εύκολη πρόσβαση του κοινού και ο διαπολιτισμικός διάλογος. Η κυκλοφορία των έργων, και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω της ενθάρρυνσης και της απασχόλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το πολιτιστικό πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020»

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020» για τον πολιτισμό αλλά και τα οπτικοακουστικά μέσα έχει ήδη ξεκινήσει από τον Ιανουάριο του 2014. Στο πρόγραμμα αυτό ενσωματώνονται κυρίως παλαιότερα προγράμματα και περιλαμβάνει τρεις κύριες κατηγορίες δράσεων· το υποπρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, το υποπρόγραμμα MEDIA και τη διατομεακή συνιστώσα η οποία σχετίζεται με νέους μηχανισμούς εγγυοδοσίας για τη χρηματοδότηση και τη στήριξη μικρότερων επιχειρήσεων. Ενώ ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 1,462 εκ.

3.1 Περιγραφή του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020»

Το νέο επταετές πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020», αποτελεί μέρος του πολυετές δημοσιονομικού πλαισίου (Multiannual Financial Framework) που καθορίζει τον συνολικό προϋπολογισμό της Ε.Ε για την περίοδο 2014-2020 και οργανώθηκε επάνω στην επιτυχία των παλαιότερων προγραμμάτων MEDIA, MEDIA Mundus και Πολιτισμός 2007-2013, έχει ως βασικό στόχο την προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, ενώ παράλληλα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του πολιτιστικού και του δημιουργικού τομέα. Στοχεύει επιπλέον στην ευφυή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης, ενώ παρέχει τη δυνατότητα στους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς να προσαρμοστούν στην ψηφιακή εποχή δημιουργώντας παράλληλα διεθνείς ευκαιρίες, αγορές και ακροατήρια.

Το νέο πρόγραμμα διαθέτει 1,46 εκ. ευρώ για μια πενταετία προκειμένου να ενισχυθούν οι πολιτιστικοί και δημιουργικοί τομείς της Ευρώπης.

Τα χρήματα θα απορροφηθούν και σε αυτό το πρόγραμμα στον τομέα της οπτικοακουστικής βιομηχανίας μέσα από το υποπρόγραμμα MEDIA αλλά και στον πολιτιστικό τομέα μέσω του υποπρογράμματος πολιτισμός.

Επιπλέον, το νέο πρόγραμμα θα περιλαμβάνει ένα κοινό δια-τομεακό σκέλος (cross-sectorial strand) το οποίο θα καλύπτεται από ένα καινούριο οικονομικό ταμείο εγγυήσεων όπου θα παρέχεται για τις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες.

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό η κατανομή που έχει συμφωνηθεί διαμορφώνεται ως εξής: 56% για το υποπρόγραμμα MEDIA, 31% για το υποπρόγραμμα πολιτισμός και 13% για το δια-τομεακό σκέλος (cross-sectorial strand).

Το πρόγραμμα στοχεύει και υποστηρίζει:

- i. Έργα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών δημιουργικών οργανώσεων εντός και εκτός της Ε.Ε
- ii. Δίκτυα που βοηθούν τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς να ενεργοποιηθούν εθνικό και διεθνές επίπεδο και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους.
- iii. Τη μετάφραση και την προώθηση βιβλίων και άλλων λογοτεχνικών έργων σε ολόκληρη την Ε.Ε.
- iv. Τους πολιτιστικούς φορείς που προωθούν νέους καλλιτέχνες και ενθαρρύνουν τη γενικότερη προώθηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών έργων.
- v. Τη δημιουργία δεξιοτήτων και την επαγγελματική κατάρτιση για επαγγελματίες του οπτικοακουστικού τομέα.
- vi. Την δημιουργία κινούμενων έργων, ντοκιμαντέρ, επιστημονικής φαντασίας, βιντεοπαιχνιδιών για την ευρωπαϊκή αγορά του κινηματογράφου και της τηλεόρασης.
- vii. Τα φεστιβάλ κινηματογράφου που θα προωθούν τις ευρωπαϊκές ταινίες.
- viii. Τη διανομή και τις πωλήσεις οπτικοακουστικών έργων εντός και εκτός Ευρώπης.
- ix. Οι επιχορηγήσεις και τα κονδύλια για την συμπαραγωγή κινηματογραφικών ταινιών.

- x. Την ανάπτυξη του ακροατηρίου για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος για τις ευρωπαϊκές κινηματογραφικές ταινίες μέσω διαφόρων εκδηλώσεων.

Στο πρόγραμμα θα μπορούν να συμμετέχουν τα κράτη μέλη, οι προσχωρούσες, οι υποψήφιες και οι δυνητικά υποψήφιες χώρες με ειδική στρατηγική από το Συμβούλιο, οι χώρες της Ευρωπαϊκής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που είναι συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), η Ελβετία και οι χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονιάς με ειδικές συμφωνίες.

Πιο συγκεκριμένα οι επιλέξιμοι για το πρόγραμμα φορείς είναι οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι μη κυβερνητικοί και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί δημόσιοι ή ιδιωτικοί και οι κρατικοί οργανισμοί και επιχειρήσεις. Δηλαδή που δραστηριοποιούνται στον δημιουργικό, οπτικοακουστικό και πολιτιστικό τομέα και έχουν συσταθεί τουλάχιστον 2 χρόνια πριν από την κατάθεση προτάσεων.

Υποστήριξη από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» θα λάβουν επιπλέον, οι ευρωπαϊκές πολιτιστικές πρωτεύουσες, το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, οι ευρωπαϊκές ημέρες πολιτιστικής κληρονομιάς και τα πέντε ευρωπαϊκά βραβεία (το βραβείο πολιτιστικής κληρονομιάς της ΕΕ «Eurora Nostra», το βραβείο της ΕΕ για τη σύγχρονη αρχιτεκτονική, το βραβείο της ΕΕ για τη λογοτεχνία, τα ευρωπαϊκά βραβεία «Border Breakers» και το βραβείο της ΕΕ «MEDIA».

3.1.1 Υποπρόγραμμα MEDIA:

Το πρόγραμμα αυτό στηρίζει τους φορείς του οπτικοακουστικού τομέα για τη δημιουργία νέων οπτικοακουστικών έργων για τα οποία υπάρχει η δυνατότητα κυκλοφορίας τους εντός και εκτός της ΕΕ. Επίσης διευκολύνονται οι ευρωπαϊκές και οι διεθνείς συμπαραγωγές και με τηλεοπτικούς φορείς. Η χρηματοδότηση αφορά διάφορα προγράμματα κατάρτισης και ανάπτυξης, ενώ τα προγράμματα κατάρτισης και πρόσβασης στην αγορά έχουν μια νέα διάσταση του προγράμματος «Mundus».

Στον τομέα της ενίσχυσης του οπτικοακουστικού τομέα μια από τις πιο βασικές προτεραιότητες του υποπρογράμματος είναι η υποστήριξη της ανάπτυξης κυρίως του νεανικού ακροατηρίου ως μέσου βελτίωσης της πρόσβασης στα οπτικοακουστικά έργα. Στην Ελλάδα, αρμόδιο για το πρόγραμμα αυτό είναι το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (ΝΠΙΔ του ΥΠΟΠΑΙΘ)

Πιο αναλυτικά το υποπρόγραμμα MEDIA παρέχει στήριξη:

- i. Για την ανάπτυξη ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, κυρίως ταινιών και τηλεοπτικών έργων π.χ. μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ, κινούμενων σχεδίων και διαδραστικών έργων με άμεση δυνατότητα διασυνοριακής κυκλοφορίας.
- ii. Στις πρωτοβουλίες που προβάλλουν και προωθούν ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά έργα, συμπεριλαμβανομένων και των ταινιών μικρού μήκους, τα φεστιβάλ και άλλες δραστηριότητες που στοχεύουν στην προώθηση της κινηματογραφικής τέχνης αλλά και την ενεργοποίηση και την αύξηση του ενδιαφέροντος του ακροατηρίου για τα οπτικοακουστικά έργα.
- iii. Στις ενέργειες των ευρωπαϊκών και διεθνών συμπαραγωγών για συναντήσεις που αφορούν τα οπτικοακουστικά έργα μέσα απ την υποστήριξη των διεθνών ταμείων συμπαραγωγής για τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα
- iv. Στην ανάπτυξη μέτρων κατάρτισης για την απόκτηση και την βελτίωση δεξιοτήτων επαγγελματιών στον οπτικοακουστικό τομέα αλλά και ιδέες ανταλλαγής γνώσεων και δικτύωσης και ιδίως σε θέματα που αφορούν την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών.
- v. Στην εύκολη πρόσβαση στις επαγγελματικές εμπορικές εκθέσεις και στην αγορά του οπτικοακουστικού τομέα αλλά και στην ευκολότερη κυκλοφορία ευρωπαϊκών ταινιών σε παγκόσμιο επίπεδο και διεθνών ταινιών εντός της ΕΕ μέσω διεθνών σχεδίων συνεργασίας.

- vi. Στο δίκτυο των κινηματογραφικών αιθουσών που προβάλλουν και μη εγχώριες ευρωπαϊκές ταινίες.
- vii. Στη δημιουργία συστημάτων για τη στήριξη της διανομής μη εθνικών ευρωπαϊκών ταινιών μέσω της διανομής σε κινηματογραφικές αίθουσες καθώς και τη στήριξη διεθνών πωλήσεων κυρίως σε θέματα υποτιτλισμού, μεταγλώττισης αλλά και ακουστικής περιγραφής των οπτικοακουστικών έργων.
- viii. Στις δραστηριότητες για την υποστήριξη, κυρίως ανεξάρτητων ευρωπαϊκών εταιριών παραγωγής οπτικοακουστικών προγραμμάτων για τη διευκόλυνση ευρωπαϊκών και διεθνών συμπαραγωγών κινηματογραφικών ταινιών αλλά και τηλεοπτικών έργων.

Δράσεις προς επιλογή

Όσοι οργανισμοί καταβάλλουν αίτηση για το υποπρόγραμμα MEDIA θα πρέπει να διοργανώσουν οπτικοακουστικά φεστιβάλ τα οποία θα συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων του προγράμματος και θα πρέπει να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις:

- i. Το 70% του έργου που θα έχουν οργανώσεις θα πρέπει να παρουσιαστεί στο κοινό (το ελάχιστο 100 ταινίες ή 400 ταινίες μικρού μήκους).
- ii. Το 50% των ταινιών που θα προβληθούν θα πρέπει να προέρχεται από τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο.
- iii. Στο κάθε έργο θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και να εκπροσωπούνται τουλάχιστον 15 χώρες.
- iv. Η ημερομηνία των δράσεων είναι από την 1/11/2014 έως και 30/4/2015.
- v. Η διάρκεια των δράσεων δεν θα πρέπει να ξεπερνά τους 10 μήνες.
- vi. Ενώ τέλος ο οργανισμός που έχει κάνει αίτηση, συνάπτει με το υποπρόγραμμα MEDIA μια διετή συμφωνία εταιρικής σχέσης.

Τέλος τα κριτήρια αποδοχής της κάθε αίτησης σχετίζονται με τη **συνάφεια** και την **ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία** που δίνεται από τους αρμόδιους φορείς της ΕΕ, την ποιότητα αλλά και το περιεχόμενο των προτεινόμενων δράσεων, την πιθανή αποτελεσματικότητα, την απήχηση και τη βιωσιμότητα του έργου ύστερα από τις αξιολογήσεις αλλά και από την ποιότητα της ομάδας της δράσης.

3.1.2 Υποπρόγραμμα Πολιτισμός

Το υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» στοχεύει στην ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής ικανότητας του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα ώστε να λειτουργούν σε διακρατικό και διεθνές επίπεδο και να προωθείται η διακρατική κυκλοφορία και κινητικότητα των πολιτιστικών και δημιουργικών φορέων και ιδίως των καλλιτεχνών.

Στην Ελλάδα, αρμόδιο για το πρόγραμμα αυτό είναι το τμήμα Ευρωπαϊκής Ένωσης της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ένωσης του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Πιο αναλυτικά το υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» παρέχει στήριξη:

- i. Στα έργα διακρατικής συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών και δημιουργικών φορέων από διαφορετικές χώρες
- ii. Στις ευρωπαϊκές δράσεις από πολιτιστικούς και δημιουργικούς φορείς από διαφορετικές χώρες
- iii. Στις δράσεις από φορείς με ευρωπαϊκό προσανατολισμό για την προώθηση και την ανάπτυξη νέων καλλιτεχνών και την τόνωση της διακρατικής κινητικότητας των πολιτιστικών και δημιουργικών παραγόντων και την κυκλοφορία των έργων
- iv. Και στα έργα λογοτεχνικής μετάφρασης αλλά και στην διεθνή προώθησή τους.

Για την προώθηση της διακρατικής κυκλοφορίας και κινητικότητας το υποπρόγραμμα παρέχει στήριξη στις διεθνείς πολιτιστικές δραστηριότητες π.χ. εκθέσεις και φεστιβάλ, στην κυκλοφορία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας ώστε να υπάρχει να μεγαλύτερη προσβασιμότητα από το κοινό και στο σύνολο η υποστήριξη της διεύρυνσης του κοινού μέσα από δράσεις σε υλικά και άυλα στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς στηρίζοντας νέους καλλιτέχνες και επαγγελματίες για την προώθηση των έργων τους. Τέλος στηρίζει και τις επιχειρήσεις για την προσέλκυση νέου και διαφορετικού κοινού.

Για το πρόγραμμα μπορούν να κάνουν αίτηση όλοι οι οργανισμοί και φορείς από τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, οι χώρες ΕΖΕΣ και όσες χώρες είναι υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ. Ενώ θα πρέπει να ανήκουν στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό φορέα και να δημιουργηθούν εταιρικές συνεργασίες από τουλάχιστον τρεις με έξι διαφορετικές επιλέξιμες χώρες.

Δράσεις προς επιλογή:

Οι οργανισμοί που θέλουν να καταβάλουν αίτηση για το υποπρόγραμμα «Πολιτισμός», θα πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο κατηγορίες έργων:

- i. Τα έργα συνεργασίας «Μικρής Κλίμακας», όπου συντελείται από το επικεφαλές μέλος μιας εταιρίας που εδρεύει σε τουλάχιστον τρεις διαφορετικές επιλέξιμες χώρες από το πρόγραμμα και με μέγιστη επιδότηση τα 200.000 ευρώ.
- ii. Και τα έργα συνεργασίας «Μεγάλης Κλίμακας», όπου συντελούνται από το επικεφαλές μέλος μιας εταιρίας που εδρεύει σε τουλάχιστον έξι διαφορετικές επιλέξιμες από το πρόγραμμα χώρες και με μέγιστη επιδότηση τα 200.000.000 ευρώ.

Τέτοιες δράσεις θα μπορούσαν να είναι εργαστήρια, κατασκευές ιστοσελίδων, σεμινάρια κατάρτισης, συμπαραγωγή ή διοργάνωση εκδηλώσεων από πολιτιστικούς οργανισμούς (θέατρα, φεστιβάλ, κλπ) κ.α.

Ενώ τα κριτήρια αποδοχής των αιτήσεων στο υποπρόγραμμα αυτό είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό η **συνάφεια**, δηλαδή ο τρόπος που το έργο θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ικανότητας του τομέα να λειτουργεί σε διακρατικό επίπεδο, αλλά και στην κινητικότητα των καλλιτεχνών, η **ποιότητα του περιεχομένου των δράσεων**, η πρακτική εφαρμογή του έργου με επακόλουθο την διεύρυνση του κοινού, η **επικοινωνία και η διάδοση** του έργου σε διασυνοριακό επίπεδο και η **ποιότητα της σύμπραξης**, δηλαδή αποτελεσματική η οργάνωση και ο σωστός συντονισμός του έργου σε ορισμένο χρονικό διάστημα.

3.1.3 Διατομεακή συνιστώσα

Θα ενεργοποιηθεί από το 2016 και θα λειτουργήσει ως μηχανισμός εγγυοδοσίας, ο οποίος θα διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, των μη κερδοσκοπικών οργανισμών αλλά και την υποστήριξη της διακρατικής συνεργασίας σε πολιτικό επίπεδο. Ο μηχανισμός εγγυοδοσίας, ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στο γενικό πλαίσιο των δράσεων του προγράμματος πρόκειται να ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

Ο προϋπολογισμός που έχει προβλεφτεί ανέρχεται στα 200.000.000 ευρώ και απευθύνεται κυρίως σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα. Περιλαμβάνει δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων για την παροχή εμπειρογνομοσύνης στους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές. Επίσης θα παρέχει προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων για τους φορείς του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για την σωστή άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Υπό την επίβλεψη της διατομεακής συνιστώσας, τα μέτρα που θα ληφθούν σχετικά με την υποστήριξη της διακρατικής συνεργασίας σε επίπεδο πολιτικής αφορούν τις εξής δραστηριότητες:

- i. Διακρατική ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα και τη δικτύωση.

- ii. Η συλλογή και η ανάλυση των στοιχείων της αγοράς αλλά και η στήριξη στο ευρωπαϊκό κέντρο παρακολούθησης στον οπτικοακουστικό τομέα για την συλλογή και την ανάλυση στοιχείων στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα·
- iii. Η προσέγγιση και η δοκιμή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για τη χρηματοδότηση·
- iv. Τα σεμινάρια και οι διασκέψεις πολιτικού περιεχομένου·
- v. Και η στήριξη νέου δικτύου γραφείων «Δημιουργικής Ευρώπης» ύστερα από τη συγχώνευση των γραφείων «MEDIA» με τα πολιτιστικά σημεία επαφής που υπήρχαν στο προηγούμενο πρόγραμμα.

3.2 Το πρόγραμμα Δημιουργική Ευρώπη σε σύγκριση με το προηγούμενο πρόγραμμα Πολιτισμός 2007-2013

Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, να αξιοποιήσει την εμπειρία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Πολιτισμός», MEDIA και MEDIA Mundus, καθώς και με την προώθηση των Πολιτιστικών Πρωτευουσών (2007-2019) και του Σήματος της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς και γενικά όλων των προγραμμάτων που προηγήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια. Στην πρόταση της Επιτροπής έχει προγραμματιστεί μία αύξηση του προϋπολογισμού για «τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς κλάδους» στο συνολικό ποσό των 1.801.000.000 ευρώ όπου κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με αύξηση κατά 37 τοις εκατό. Η πρόταση τοποθετείται στο πλαίσιο των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020, για την προώθηση της «έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης». Το πρόγραμμα αποτελεί αναμφισβήτητα μια συμβολή στην «υψηλή απασχόληση, υψηλή παραγωγικότητα, και την υψηλή κοινωνική συνοχή». Έχει ειπωθεί πως θα δημιουργηθούν κίνητρα για τις επιχειρήσεις που βασίζονται στη γνώση και για την βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Το πρόγραμμα υποστηρίζει «μόνο ενέργειες και δραστηριότητες που παρουσιάζουν δυναμική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 και στις εμβληματικές πρωτοβουλίες της» (άρθρο 3).

Η Επιτροπή πιστεύει σε αυτό το πρόγραμμα, διότι οι νέες προκλήσεις ταράσσουν την κατακερματισμένη αγορά, την ψηφιοποίηση και παγκοσμιοποίηση, καθώς και τα προβλήματα με τη χρηματοδότηση. Επιπλέον, τα εθνικά και γλωσσικά εμπόδια οδηγούσαν σε «περιορισμένη δυνατότητα επιλογής για τον καταναλωτή» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM (2011) 785: 11).

«Σε αυτό το πλαίσιο, η Ε.Ε, όπου κρίνεται αναγκαίο, υποστηρίζει και συμπληρώνει τις ενέργειες των κρατών μελών για τον σεβασμό της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων και τη διευκόλυνση της προσαρμογής στις αλλαγές της βιομηχανίας, ιδίως μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης».

Παρότι οι προθέσεις που παρουσιάζονται αλλά και οι στόχοι του προγράμματος έχουν σαφώς οικονομικό χαρακτήρα, στον ορισμό του κανονισμού διευκρινίζεται ότι η φράση «πολιτιστικοί και δημιουργικοί κλάδοι» σημαίνει όλους τους κλάδους των οποίου οι δραστηριότητες βασίζονται σε πολιτισμικές αξίες και/ή σε καλλιτεχνική και δημιουργική έκφραση, ασχέτως αν οι δραστηριότητες αυτές είναι προσανατολισμένες στην αγορά ή όχι». Σε άλλη πρόταση, ωστόσο, αναφέρονται μόνο τα αγαθά και οι υπηρεσίες, επίσης σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά, τα φεστιβάλ, τις παραστατικές και τις καλές τέχνες και την μουσική. Μια «υπηρεσία», ωστόσο, εξ ορισμού είναι μία δραστηριότητα που «προσφέρεται με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών ή επιθυμιών των καταναλωτών σε μια αγορά» (Οικονομικό Λεξικό Oerulson).

Ένας «επαγγελματίας, ένας οργανισμός, μια επιχείρηση ή ένα θεσμικό όργανο» στον πολιτιστικό ή δημιουργικό κλάδο, θεωρούνται όλοι ότι είναι εμπλεκόμενοι φορείς. Ένας επαγγελματίας είναι ένα άτομο που έχει ολοκληρώσει με επιτυχία μια εμπορική,

επιχειρηματική ή άλλη πορεία επαγγελματικής μελέτης, και ως εκ τούτου, ένας τεχνικός ορισμός όπως αυτός δεν θα περιλαμβάνει όλους τους καλλιτέχνες. Τα διοικητικά καθήκοντα εξακολουθούν να εκτελούνται από το υφιστάμενο εκτελεστικό οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών μέσων και Πολιτισμού (στον οποίο είχε ανατεθεί το καθήκον αυτό από το 2009).

Το επίκεντρο των μέτρων στήριξης στον τομέα αυτό έγκειται στη δημιουργία δικτύων, συνεργατικών έργων και δραστηριοτήτων οργανισμών με ευρύ αντίκτυπο.

Τα ευρωπαϊκά πολιτιστικά βραβεία θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται, μαζί με το Σήμα Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς και την πρωτοβουλία Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης.

Σε αντίθεση με το νέο πρόγραμμα στήριξης, στο πρόγραμμα «Πολιτισμός» μέχρι το 2013 δεν υπήρχε συζήτηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση ή την ανταγωνιστικότητα.

Οι τρεις πιο σημαντικοί στόχοι εδώ αναφέρονται ως «**διασυνοριακή κινητικότητα**», «**διακρατική κυκλοφορία**» και «**διαπολιτισμικός διάλογος**».

Οι τομείς δράσης ήταν «πολιτιστικά έργα», «πολιτιστικά ιδρύματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο» και «δράσεις ανάλυσης και διάδοσης».

Το 2008 εξακολουθούσε να υφίσταται ο γενικός στόχος για την προώθηση δημιουργίας μιας «ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών», μέσω της επέκτασης των δραστηριοτήτων συνεργασίας. Η πτυχή περί Ευρωπαίου Πολίτη δεν υπάρχει πλέον στο νέο πρόγραμμα. Ταυτόχρονα, δεν υφίσταται και η ευελιξία όσον αφορά στις προσωπικές περιστάσεις των ατόμων που επηρεάζονται και τα οποία εξακολουθούν να διαδραματίζουν ρόλο στο σχέδιο του παλαιού προγράμματος.

Και γι' αυτό στην επίσημη εφημερίδα (2008 / C 141/13) αναφέρεται: «Το πρόγραμμα βασίζεται σε μια ευέλικτη, διατομεακή προσέγγιση και επικεντρώνεται στις ανάγκες που διατύπωσαν οι πολιτιστικοί φορείς κατά τη διάρκεια των δημόσιων διαβουλεύσεων που οδήγησαν στον σχεδιασμό του».

Στο νέο πρόγραμμα αυτό έχει αναδιατυπωθεί και αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι «πραγματικές ανάγκες των προσώπων που εκμεταλλεύονται τα έργα, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα».

Ο αριθμός των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων πρέπει να μειωθεί. Οι «Δράσεις που στερούνται κρίσιμης μάζας, μακροπρόθεσμης προοπτικής, ή οι οποίες έχουν υπερκαλυφθεί λόγω του σχεδιασμού τους, θα πρέπει να διακοπούν» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM 2011 786: 5)². Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι στο παλιό πρόγραμμα «Πολιτισμός», μόνο οι πολιτιστικοί παράγοντες που εργάζονταν σε τομείς του Πολιτισμού σε μη κερδοσκοπική βάση ορίστηκαν ως επιλέξιμοι για επιχορηγήσεις.

Οι επιχορηγήσεις λειτουργίας διακόπηκαν δεδομένου ότι δεν ήταν επαρκώς προσανατολισμένες στα αποτελέσματα και σύμφωνα με την Επιτροπή, ήταν πάρα πολύ περίπλοκες για τους αιτούντες. Πρόκειται να αντικατασταθούν από τις επιδοτήσεις έργων, αν και αυτό θέτει δυσκολίες ιδιαίτερα για εκείνα τα ιδρύματα που δεν λειτουργούν πάντα στη βάση του έργου. Η τρέχουσα ετήσια πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα εγκαταλειφθεί και αντ' αυτού, θα χρηματοδοτηθούν έργα από τις προσχωρούσες και τις υποψήφιες χώρες, τις χώρες της ευρωπαϊκής γειτονίας, καθώς και από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.² [Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM 2011]

3.2.1 MEDIA

Οι ψηφιακές τεχνολογίες, η διακρατική κυκλοφορία, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων αποτελούν προτεραιότητες του τομέα των μέσων ενημέρωσης της δράσης. Στο νέο πρόγραμμα το μάρκετινγκ, η διανομή και η επέκταση των κατηγοριών του κοινού αποτελούν βασική μέριμνα.

Υποστηρίζονται μόνο τα δίκτυα ευρωπαϊκών φορέων κινηματογράφου που παρουσιάζουν ένα σημαντικό ποσοστό μη εθνικών ευρωπαϊκών ταινιών.

Το πρόγραμμα MEDIA 2007-2013 επιδίωξε τους ακόλουθους κύριους στόχους: την ενίσχυση του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα, πάνω απ' όλα σε σχέση με την ευρωπαϊκή πολιτιστική ταυτότητα και την πολιτιστική κληρονομιά, την υποστήριξη της κυκλοφορίας των οπτικοακουστικών έργων, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα. Κατά την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος αποτελεί θέμα της ποσοτικής επιτυχίας των μέτρων στήριξης: για παράδειγμα, ως προς το μερίδιο του κλάδου στην απασχόληση και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν, το ποσοστό των ατόμων που καταφεύγουν σε ευρωπαϊκά πολιτιστικά έργα, τον αριθμό των μαθησιακών εμπειριών που επιτεύχθηκαν, τον αριθμό των χορηγιών του έργου, τον αριθμό των επισκεπτών, το ποσοστό των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, τον αριθμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον δημιουργικό τομέα, τον αριθμό των δανείων.

Στο πρόγραμμα MEDIA θα πραγματοποιηθούν οι ακόλουθες προσαρμογές:

«Η εστίαση σε δράσεις διάρθρωσης με σκοπό, την δημιουργία ενός χρηματοδοτικού μέσου για την σταδιακή αντικατάσταση των άμεσων επιχορηγήσεων, και όπου είναι δυνατόν την αύξηση παροχής κονδυλίων της ΕΕ, την συνένωση με το πρόγραμμα MEDIA Mundus στο πλαίσιο μιας ενιαίας νομικής βάσης, μια προσέγγιση που θα υποστηρίζει μια σειρά από κινηματογραφικά έργα με υψηλή εμπορική και δυναμική κυκλοφορία σε, από την εκπαίδευση έως τη διανομή, τα έργα που καλύπτουν διάφορους τομείς και φορείς της αλυσίδας αξίας όπως υποστήριξη στους πράκτορες πωλήσεων με ευρεία προσέγγιση της αγοράς και με μια παγκόσμια προσέγγιση της αγοράς» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM (2011) 786: 5)³.

Με μια πρώτη ματιά γίνεται σαφές ότι το στυλ του προγράμματος MEDIA έχει εφαρμοστεί σε ολόκληρο το νέο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη». Εκτός από την έμφαση στον ανταγωνισμό, επειδή απευθυνόταν σε νέες ομάδες-στόχους, και στην απασχόληση, το πρόγραμμα MEDIA διέθετε επίσης ένα ταμείο εξασφάλισης της παραγωγής (που ξεκίνησε το 2010).

3.2.2 MEDIA Mundus

Το Media Mundus ξεκίνησε 2009, με προϋπολογισμό ύψους 15 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2011-2013 και για την ενίσχυση των πολιτιστικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής βιομηχανίας και των κινηματογραφιστών από τρίτες χώρες. Σε αυτόν τον τομέα, αναφέρονται και οι προκλήσεις όπως η παγκοσμιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες. Το προηγούμενο πρόγραμμα ονομαζόταν MEDIA International (2008-2010) και είχε προϋπολογισμό € 8.000.000. το MEDIA Mundus θα πρέπει τώρα να συγχωνευθεί εξ ολοκλήρου στο πρόγραμμα MEDIA.³ [Ευρωπαϊκή Επιτροπή COM 2011]

3.2.3 Χρηματοδοτική Διευκόλυνση

Στο νέο πρόγραμμα θα παρασχεθεί μία διευκόλυνση στον πολιτιστικό και δημιουργικό κλάδο μέσα σε ένα πεδίο διατομεακής δράσης, το οποίο θα λειτουργεί στο πλαίσιο ενός μέσου δανεισμού της ΕΕ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τα δάνεια θα πρέπει, επομένως, να γίνουν περισσότερο διαθέσιμα για τις ΜΜΕ. Η περίοδος των εγγυήσεων μπορεί να διαρκέσει έως και δέκα χρόνια.

Με αυτό το ταμείο, τα εμπόδια στην πρόσβαση σε κεφάλαια, κυρίως για τις ΜΜΕ στον πολιτισμό και τον δημιουργικό τομέα, θα παρακαμφθούν. Η πρόσβαση είναι δύσκολη στον κλάδο αυτό πρώτα απ' όλα διότι ο κλάδος χαρακτηρίζεται από παραγωγή άυλων αγαθών, καθώς επίσης και λόγω του γενικά χαμηλού επιπέδου της θέρησης του κλάδου για επενδύσεις.

Ήδη κατά τη διάρκεια της υποβολής των προτάσεων στο πρόγραμμα «Πολιτισμός» για την περίοδο 2007-2013, υπήρξε μια απαίτηση στους τομείς της

δράσης «Πολυετή σχέδια συνεργασίας», «Μικρότερα Μέτρα Συνεργασία», «Λογοτεχνική Μετάφραση» και «Σχέδια Συνεργασίας με τρίτες χώρες» ώστε οι αιτούντες να λάβουν το 50 τοις εκατό του συνολικού επιλέξιμου κόστους. Στους τομείς της δράσης «Υποστήριξη για ευρωπαϊκά πολιτιστικά φεστιβάλ» και «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης» ήταν 40 τοις εκατό. Αυτό δεν θα αλλάξει στο τρέχον πρόγραμμα. Αυτό σημαίνει ότι μόνο τα ιδρύματα, οργανισμοί και δίκτυα με ένα προϋπάρχον αποθεματικό κεφάλαιο μπορούν να υποβάλουν αίτηση για αρωγή. Το ταμείο εγγυήσεων έχει ήδη συσταθεί και αναμένεται να αποτελέσει στήριγμα. Θα χορηγηθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, θα διατεθούν €201 εκατομμύρια για τους σκοπούς της χρηματοδότησης και αναμένεται να δημιουργηθεί έως και 1 δις ευρώ υπό τη μορφή δανείων.

3.3 Περίληψη των αλλαγών μεταξύ του προγράμματος «Πολιτισμός 2007-2013» και του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη 2014-2020» σε μορφή σχεδιαγράμματος

	ΠΑΛΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (2007–2013)	ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (2014–2020)
Στόχοι	<p>«Πολιτισμός»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διασυνοριακή κινητικότητα - Διακρατική κυκλοφορία - Διαπολιτισμικός διάλογος - Ευρωπαϊκή ιθαγένεια <p>MEDIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση του οπτικοακουστικού κλάδου - Διανομή των οπτικοακουστικών έργων - Ανταγωνιστικότητα του κλάδου <p>MEDIA Mundus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πολιτιστικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής βιομηχανίας και τρίτων χωρών 	<p>Γενικοί στόχοι του προγράμματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία - Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας <p>«Πολιτισμός»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία υποδομής: τεχνογνωσία, νέα επιχειρηματικά μοντέλα, προσαρμογή στην ψηφιοποίηση, επέκταση των κατηγοριών του κοινού, διεθνείς καριέρες - Διακρατική κυκλοφορία: λογοτεχνία, περιοδικές παραστάσεις, εκδηλώσεις, εκθέσεις, ομάδες κοινού <p>MEDIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση των ικανοτήτων: ψηφιακές τεχνολογίες, προσαρμογή στις εξελίξεις της αγοράς, διανομή και συμπαραγωγή, πρόσβαση στις αγορές - Διακρατική κυκλοφορία: εμπορία, διανομή, νέες ομάδες κοινού, νέα επιχειρηματικά μοντέλα

	ΠΑΛΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (2007–2013)	ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (2014–2020)
Τομείς Δράσης	<p>«Πολιτισμός»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πολιτιστικά έργα / λογοτεχνική μετάφραση - Αναλύσεις, συλλογή και διανομή πληροφοριών - Φεστιβάλ πολιτισμού <p>MEDIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επαγγελματική υποστήριξη των ατόμων που εργάζονται στον τομέα - Ανάπτυξη έργων και επιχειρήσεων - Διανομή κινηματογραφικών ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων (συμπεριλαμβανομένων των φεστιβάλ κινηματογράφου) - Νέες τεχνολογίες: πιλοτικά έργα, βίντεο κατ' απαίτηση και ψηφιακός κινηματογράφος <p>MEDIA Mundus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ατόμων που εργάζονται στον κλάδο - Πρόσβαση στην διεθνή αγορά - Διανομή των ευρωπαϊκών έργων σε μη-ευρωπαϊκές αγορές και αντιστρόφως 	<p>«Πολιτισμός»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Έργα διασυνοριακής συνεργασίας - Δραστηριότητες ευρωπαϊκών φορέων, ευρωπαϊκών δικτύων - Κυκλοφορία καλλιτεχνών και των έργων - Λογοτεχνική μετάφραση - Βραβεία πολιτισμού, Σήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης <p>MEDIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Απόκτηση δεξιοτήτων, γνώσεων, δικτύωσης - Ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά έργα με δυνατότητα κυκλοφορίας - Ευρωπαϊκές και διεθνείς συμπαραγωγές - Εμπορικές οπτικοακουστικές εκδηλώσεις, ηλεκτρονικά μέσα - κυκλοφορία - Δίκτυο ευρωπαϊών ιδιοκτητών κινηματογράφων - Ποικιλομορφία, νέες ομάδες κοινού, νέα επιχειρηματικά μοντέλα <p>Διατομεακό πεδίο:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ταμείο Εγγυήσεων - Διακρατική πολιτική συνεργασία
Χρηματοδότηση	<p>Συνολική χρηματοδότηση: 1.17 δις</p> <p>Πολιτισμός: 400 εκ.</p> <p>MEDIA: 750 εκ.</p> <p>MEDIA Mundus (2011–2013): 15 εκ.</p>	<p>Συνολική χρηματοδότηση: 1.8 δις, το οποίο αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 37%</p> <p>Πολιτισμός: 487 εκ. (30%)</p> <p>MEDIA: 950 εκ. (55%)</p> <p>Διατομεακό πεδίο: 286 εκ. (15%), Εκ των οποίων: 211 εκ. για το ταμείο εγγύησης και 75 εκ. για την διακρατική πολιτική</p>

Διαρθρωτικές Αλλαγές	<ul style="list-style-type: none"> - Λειτουργικές επιχορηγήσεις - Άμεση οικονομική στήριξη - MEDIA Mundus για έργα με τρίτες χώρες 	<p>συνεργασία</p> <ul style="list-style-type: none"> - όχι επιδοτήσεις λειτουργίας, μόνο επιδοτήσεις για έργα - Δεν υπάρχει άμεση οικονομική στήριξη - Το MEDIA Mundus θα συγχωνευθεί εξ ολοκλήρου με το πρόγραμμα MEDIA - Ταμείο Εγγυήσεων

3.4 Καινοτόμες πτυχές του νέου προγράμματος / «Πολιτιστικές και Δημιουργικές βιομηχανίες»

Το ταμείο εγγυήσεων που έχει συσταθεί απεικονίζεται ως ιδιαίτερα καινοτόμο ακόμη και μέχρι σήμερα. Σκοπός του είναι να επιτρέψει πάνω απ' όλα τους οικονομικά αδύναμους πολιτιστικούς φορείς να υποβάλουν αίτηση για στήριξη μέσω του προγράμματος, δεδομένου ότι στις περισσότερες από τις περιοχές δράσης, οι εκτιμήσεις για το 50% του συνολικού επιλέξιμου κόστους από τον αιτούντα είναι το σύνηθες. Η αύξηση του συνολικού όγκου του προγράμματος είναι αναπόφευκτη, δεδομένου ότι χωρίς μια τέτοια αύξηση, αλλά με το ταμείο εγγυήσεων, ο προϋπολογισμός για τις άλλες περιοχές συρρικνώνεται εκ των πραγμάτων.

Ωστόσο, ο τρόπος που το ταμείο εγγυήσεων είναι πλέον σχεδιασμένο, φαίνεται να είναι κατά κύριο λόγο μια επέκταση του Ταμείου Εγγυήσεων Παραγωγής (MPGF) του υφιστάμενου προγράμματος MEDIA.

Μπορεί να υποτεθεί δηλαδή ότι κυρίως οι ΜΜΕ με προσανατολισμό στην αγορά (δηλαδή, ο τομέας του εμπορικού δημιουργικού κλάδου που εστιάζει στα οπτικοακουστικά μέσα) θα είναι σε θέση να πείσουν τις τράπεζες ότι μπορούν να αποπληρώσουν τα δάνεια (βλ IMO 2012: 29). Ειδικά για τους μικρότερους πολιτιστικούς φορείς, οι οποίοι υποτίθεται ότι θα βοηθιούνταν με την υποστήριξη αυτού του μέσου, είναι σχεδόν αδύνατο να συμβεί αυτό.

Η μελέτη του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (Κροατίας) για τον τομέα του πολιτισμού στο νέο πρόγραμμα έχει θέσει έναν άλλον προβληματισμό: ότι η συμμετοχή της ΕΕ στο ταμείο εγγυήσεων δεν είναι διαφανής και ότι είναι ακόμα πολύ ασαφές το τι συνέπειες θα έχει το Ταμείο Εγγυήσεων στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Όσον αφορά στη δομή και τον σχεδιασμό του ταμείου εγγυήσεων, αρκετές πληροφορίες παραμένουν άγνωστες. Επιπλέον, υπάρχει μια έλλειψη ως προς τους δεσμούς με τα πολιτιστικά προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων.

Επίσης, το ταμείο θα επιφέρει κυρίως θετικές επιπτώσεις στα μεγαλύτερα κράτη μέλη, δεδομένου ότι αυτά έχουν και το μεγαλύτερο οικονομικό μερίδιο στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα (Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία, ΚΕΑ 2006: 66). Έτσι, το ταμείο θα μπορούσε να επιφέρει μια γεωγραφική ανισοροπία.

Η εστίαση στην «στρατηγική δημιουργία κοινού από τα πολιτιστικά ιδρύματα μέσω του πολιτιστικού μάρκετινγκ, των ερευνών στους επισκέπτες, την τοποθέτηση στις ομάδες-στόχους και την πολιτιστική μετάδοση» αποτελεί ένα νέο στοιχείο του προγράμματος.

Ως εκ τούτου, η κατανάλωση του πολιτισμού μετατρέπεται σε κεντρική προτεραιότητα. Σε αντίθεση, στο πρόγραμμα μέχρι το 2013, η εστίαση ήταν στην κινητικότητα των πολιτιστικών φορέων και των πολιτιστικών έργων, καθώς και ο

διαπολιτισμικός διάλογος. Εδώ, η ανάπτυξη του προγράμματος προς την κατεύθυνση των οικονομικών στόχων και των στόχων με προσανατολισμό στην αγορά καθίσταται σαφέστερη. Η επικέντρωση στην ανάπτυξη του κοινού μπορεί, από τη μια μεριά να θεωρηθεί ως μια καινοτομία, πάνω απ' όλα με το βλέμμα στραμμένο προς τις πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις και τις κρίσεις, αλλά μπορεί φυσικά να θεωρηθεί και ως μια τάση σε αντίθεση με την ύπαρξη της έννοιας της τέχνης και του πολιτισμού ανεξάρτητα από τις εκτιμήσεις περί των αποδόσεων και του κέρδους. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αυτή η έλλειψη καινοτομίας στο πρόγραμμα έχει δεχθεί επικρίσεις. Οι νομικές πτυχές όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή η απόκτηση αδειών συζητούνται με δυσκολία.

Συγκεκριμένα, στον τομέα του MEDIA, το Κοινοβούλιο ζητά τις ακόλουθες προσαρμογές:

«Διατήρηση στο ελάχιστο των εμποδίων στην αδειοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της διασυννοιακής αδειοδότησης, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εμφάνιση νέων επιχειρηματικών μοντέλων, με σκοπό την εξασφάλιση της ολοκλήρωσης της ψηφιακής ενιαίας αγοράς και υποστήριξης των οπτικοακουστικών φορέων για την ανάπτυξη ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων με ενισχυμένη δυνατότητα διασυννοιακής κυκλοφορίας, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών παιχνιδιών ως stand-alone οπτικοακουστικών έργων» (Screen International, 11.12.2012).⁴

Στον τομέα των οπτικοακουστικών έργων, αλλά και στα άλλα καλλιτεχνικά έργα για το σχέδιο του προγράμματος, θα ήταν επιθυμητό να διεξαχθεί συζήτηση σχετικά με τα νέα μοντέλα χρηματοδότησης, όπως, για παράδειγμα, η μικτή χρηματοδότηση στο πλαίσιο ενός συστήματος χρηματοδότησης από το πλήθος (crowd-funding)¹. Με δεδομένες τις υπάρχουσες ανησυχίες σχετικά με την προθυμία των τραπεζών να επενδύσουν στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, το σχέδιο για ένα πρόγραμμα στήριξης θα πρέπει να εξετάσει και την περίπτωση της ιδιωτικής προχρηματοδότησης. Επιλεγμένα έργα που είχαν ξεκινήσει με χρηματοδότηση σμήνους (swarm financing) θα μπορούσαν να συγχρηματοδοτηθούν από τα ταμεία της ΕΕ. Εν τω μεταξύ, ακόμη και οι επιχειρήσεις συμμετέχουν σε έργα χρηματοδότησης από το πλήθος με μεγάλα χρηματικά ποσά. Στο πρόγραμμα ειδικά στον τομέα της τέχνης και του πολιτισμού, απαιτείται προσοχή σχετικά με την εξουσία στην λήψη αποφάσεων (μπορεί μια μειοψηφία χρηστών του Διαδικτύου να λαμβάνει τις αποφάσεις για τις επιδοτήσεις των κρατικών ενισχύσεων) και η σχέση ανάμεσα στο μάρκετινγκ και τον πολιτισμό θα πρέπει επίσης να τεθεί σε συζήτηση. Ωστόσο, η ύπαρξη αυτών των μεθόδων χρηματοδότησης δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Όσον αφορά τις **Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες**, αποτελούν ακόμα μια καινοτομία στο πρόγραμμα καθώς ο όρος κάνει την πρώτη ολοκληρωμένη του εμφάνιση.

Στους όρους αυτούς συνήθως συμπεριλαμβάνονται οι εικαστικές και παραστατικές τέχνες, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, οι εκδόσεις, η μουσική βιομηχανία και ο κινηματογράφος. Περιλαμβάνει αμιγώς πολιτιστικά αγαθά αλλά και αγαθά τα οποία είναι προϊόντα μιας ευρύτερης δημιουργικής διαδικασίας.

Ο διαχωρισμός της δημιουργικής από την πολιτιστική βιομηχανία έγκειται στο ότι οι Πολιτιστικές βιομηχανίες λειτουργούν τρόπον τινά ως συμπλήρωμα της Δημιουργικής. Συνδυάζουν την παραγωγική διαδικασία της ατομικής δημιουργικότητας και του ταλέντου με την παραγωγή και την εμπορευματοποίηση αυτής της άυλης εργασίας.

Ενώ πάντα προστατεύονται από κανόνες των πνευματικών δικαιωμάτων.

Αυτό είναι και το βασικό χαρακτηριστικό των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών· ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγουν, αποτελούν σύμβολα που προστατεύονται από νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Τέτοια αγαθά μπορεί να είναι ένας πίνακας ζωγραφικής, ένα διαφημιστικό μήνυμα, ένα βιβλίο, μια κινηματογραφική ταινία, ένα μουσείο κ.α. Κάθε αγαθό ή υπηρεσία των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών έχει άμεση οικονομική αξία αλλά και ως

⁴ [Screen International, 11.12.2012]

σύμβολα, τα αγαθά αυτά παράγουν διάφορες έμμεσες-πνευματικές αξίες οι οποίες δεν υπολογίζονται με όρους οικονομικούς.

Ο νέος αυτός ορισμός που βρίσκεται μεταξύ των τεχνών, των επιχειρήσεων και της τεχνολογίας αναγνωρίζεται για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Και στο νέο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» αποτελεί όπως προαναφέρθηκε καινοτόμο στοιχείο ενώ παράλληλα καλύπτεται και από το νέο οικονομικό ταμείο εγγυήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Συζητήσεις και επικρίσεις από την πολιτική σκηνή σχετικά με το περιεχόμενο του προγράμματος

4.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ο πολιτικός λόγος της Επιτροπής διαχωρίζεται από την μία πλευρά στις συζητήσεις για το επίσημο ύφος του προγράμματος και από την άλλη πλευρά, σε προφορικές διαβεβαιώσεις σε συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις. Σε μία ενημερωτική συνάντηση της Επιτροπής, στις αρχές του 2012, οι εργαζόμενοι στο τμήμα Μέσων και Πολιτισμού υποστήριξαν ότι στην πράξη δεν θα αλλάξουν πολλά στην χορήγηση των κονδυλίων. Το πολύ να υπάρξουν βελτιώσεις, ωστόσο το ύφος του προγράμματος θα πρέπει να προσαρμοστεί στην επίτευξη των στόχων του 2020. Αν η υπηρεσία δεν είχε συμμορφωθεί με τις πιέσεις για προσαρμογές σύμφωνα με τις επιθυμίες ειδικότερα του Προέδρου της Επιτροπής Jose Manuel Barroso, θα υπήρχε ο κίνδυνος μιας συνολικής μείωσης ή εξάλειψης της ευρωπαϊκής στήριξης σε θέματα πολιτισμού (Kämpf, 2012).

Η κριτική που αφορά στην κατάργηση των επιδοτήσεων λειτουργίας έχει αντιμετωπιστεί ανεπίσημα και από την Επιτροπή, στο γεγονός ότι επισημαίνεται ότι δεν θα αλλάξουν πολλά στην πράξη. Στο πλαίσιο των νέων διαδικασιών, η χρηματοδότηση του έργου θα διεξαχθεί επί σειρά ετών και δεν απαιτεί την ύπαρξη συνεργατών κι έτσι καλύπτει τα έξοδα λειτουργίας των δικτύων.

Η Επιτροπή προσπαθεί να νομιμοποιήσει το νέο ύφος, το οποίο αναμφισβήτητα έχει επιβληθεί εν μέρει από το εξωτερικό, στο μέτρο που κηρύσσει ότι είναι απαραίτητη μια διαφορετική προσέγγιση του κοινού. Πολλές δηλώσεις και συνεντεύξεις επιβεβαιώνουν ότι η πτυχή της «ανάπτυξης του κοινού» έχει τεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Μια νέα σχέση θα πρέπει να συναφθεί με το κοινό. Γίνεται λόγος για «αύξηση, διεύρυνση, εμβάθυνση και διαφοροποίηση».

Σύμφωνα και με την ανάλυση του νέου προγράμματος πιο πάνω, η διαφορετική προσέγγιση για το κοινό δικαιολογείται πρωτίστως από τις «προκλήσεις της εποχής μας», «την στροφή στην ψηφιακή εποχή» και «τις νέες τεχνολογίες».

Ο πολιτισμός δεν παύει να αποτελεί τμήμα μιας υψηλότερης σφαίρας και θα πρέπει να χαίρει της προσοχής του μέσου όρου των πολιτών, δεδομένου ότι εξ αρχής δεν συμμετέχουν στον πολιτισμό. Αυτό εκφράζεται με τις ομιλίες της Επιτρόπου για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, Ανδρούλλας Βασιλείου:

«Πρέπει να κάνουμε περισσότερα για να κάνουμε το κοινό να ασχοληθεί με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και να προστατεύσουμε την ποικιλομορφία. Για να γίνει αυτό αποτελεσματικά, πρέπει να βοηθήσουμε τους καλλιτέχνες και άλλους επαγγελματίες να διαμορφώσουν νέα ακροατήρια στις χώρες καταγωγής τους και περαιτέρω, να επαναξιολογήσουν τη σχέση τους με το υπάρχον κοινό τους και να διαφοροποιήσουν αυτό το κοινό. Αν θέλουμε να εισαγάγουμε ένα νεανικό κοινό στον πολιτισμό, πρέπει να σκεφτούμε εκ νέου ένα καλύτερο τρόπο με τον οποίον θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αυτό. Αν δεν εξετάσουμε αυτό το ζήτημα σοβαρά, κινδυνεύουμε να υπονομεύσουμε την πολιτιστική μας πολυμορφία και τα οφέλη της για την οικονομία και την κοινωνική ένταξη» (Ειδήσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης, 15/10/2012).⁵

Τα μέλη του κοινού ολοένα και περισσότερο μετατρέπονται σε καταναλωτές, δεδομένου ότι πάνω απ' όλα, η πτυχή της ζήτησης απαιτεί να είναι ικανοποιημένοι.

Στις αρχές του 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνήψε συμβάσεις με την ECORYS NL και την IDEA Consult ώστε να πραγματοποιήσουν μία διαδικτυακή έρευνα με σκοπό πρώτα και πάνω απ' όλα να συλλεχθούν δεδομένα σχετικά με τις δημοσιονομικές

ανάγκες στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα (<http://eu-for-creativity.eu>). Τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιεύθηκαν μαζί με μια ευρεία μελέτη στο τέλος του Ιουλίου 2013.

4.2 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ)

Η στάση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι ιδιαίτερα επικριτική απέναντι στο σχέδιο της Επιτροπής. Η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας, υπό την ηγεσία της Silvia Costa πρότεινε ριζικές αλλαγές.

Την 18η Δεκεμβρίου 2012, το Κοινοβούλιο συμφώνησε σε ένα συμβιβαστικό σχέδιο με τις προτεινόμενες αλλαγές. Προτάσεις για αλλαγές έκανε και ο Lothar Bisky (μέλος του *Die Linke*), ο οποίος επέμεινε στη διττή φύση της έννοιας του πολιτισμού: «Στο μέλλον, θα πρέπει να υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ των τομέων που είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και αυτών με προσανατολισμό στην αγορά» (European Commission, 2012).⁶

Ο κριτικός σχολιασμός εκ μέρους του Κοινοβουλίου αφορά κυρίως στην τοποθέτηση των οικονομικών πτυχών της «πολιτιστικής παραγωγής» και την κεντρική σημασία των στρατηγικών ανάπτυξης με γνώμονα τον ανταγωνισμό. Το σχέδιο της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθιστά αμέσως σαφές ότι η μη-εμπορική πλευρά των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και εξελίξεων χαιρεί ιδιαίτερης προσοχής.⁵ [Ειδήσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης, 15/10/2012]⁶ [European Commission, 2012]

Έχουν εισαχθεί ολόκληρα τμήματα που δεν ήταν στο αρχικό κείμενο της Επιτροπής, όπως για παράδειγμα, το άρθρο 5α σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά.

Στην ενότητα 5, η πρόταση του Κοινοβουλίου εισάγει ένα άρθρο σχετικά με τη διττή λειτουργία των πολιτιστικών δραστηριοτήτων: την οικονομική πτυχή, αλλά και της πτυχής η τέχνη για την τέχνη και την σημασία της για την ανάπτυξη των ταυτοτήτων, των εννοιών και των αξιών. Πρέπει να καταγραφεί ρητά ότι οι πτυχές αυτές δεν μπορούν να ερμηνευθούν με εμπορικό τρόπο. Την ίδια στιγμή, το Κοινοβούλιο φροντίζει να καταστήσει σαφή την σημασία της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας.

Ο διαχωρισμός της έννοιας του πολιτισμού από τους αμιγώς οικονομικούς παράγοντες επίσης μπορεί να επιτευχθεί με τη διαγραφή της αναφοράς στην προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και των υποχρεώσεων που προκύπτουν με αυτήν. Ομοίως, η κατευθυντήριες γραμμές ότι το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να είναι σύμφωνο με τους οικονομικούς στόχους του 2020 θα πρέπει να διαγραφούν.

Το σχέδιο έκθεσης της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας περιλαμβάνει επίσης και άλλες μελέτες και εκθέσεις, όπως αυτή από την εισηγήτρια της Επιτροπής Προϋπολογισμού, Barbara Matera (ΕΛΚ). Το άρθρο της επικεντρώνεται στην περιοχή δράσης των MEDIA με το οποίο πρώτα απ' όλα προτρέπει στην βελτίωση της διασύνδεσης του προγράμματος με άλλα πλαίσια χρηματοδότησης, όπως τα διαρθρωτικά και περιφερειακά ταμεία. Εκτός από αυτό, η Matera υποστηρίζει ότι το πρόγραμμα Media Mundus δεν εκπροσωπείται επαρκώς στο νέο σχέδιο και προτείνει να γίνει μία αναφορά στις παγκόσμιες ευκαιρίες για συνεργασίες στο σχέδιο του νόμου (Screen International, 5/10 / 2012).⁷

Η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων καλεί πάνω απ' όλα ότι θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη οι πολύ μικρές επιχειρήσεις:

«Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων της ΕΕ είναι ΜΜΕ και το 90% από αυτές είναι πραγματικά πολύ μικρές επιχειρήσεις (με λιγότερους από 10 εργαζομένους και στην πραγματικότητα απασχολούν 5 άτομα κατά μέσο όρο). Αυτές οι πολύ μικρές επιχειρήσεις απασχολούν

το 53% του εργατικού δυναμικού στην Ευρώπη και ως εκ τούτου, είναι ουσιαστικής σημασίας για τις οικονομίες μας» (Screen International, 10.2.2012).⁷

Με οικονομικούς όρους, το Κοινοβούλιο απαιτεί ότι, ενώ πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει ένα κοινό πρόγραμμα-πλαίσιο, θα πρέπει επίσης να συνεχιστούν οι συζητήσεις για δύο ανεξάρτητα προγράμματα: του τομέα των οπτικοακουστικών μέσων και του τομέα του πρώην προγράμματος του Πολιτισμού.

Η νέα εστίαση της Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη του κοινού έχει επίσης λάβει κριτική.

Η Silvia Costa, για παράδειγμα, δεν μιλά για το κοινό στον ενικό, αλλά μάλλον για «κοινά»⁸.

Και ο Lothar Bisky (2012) επικρίνει την μονόπλευρη ερμηνεία της «ανάπτυξης του κοινού»:

*«Μια άλλη προτεραιότητα της νέας πρότασης για το πρόγραμμα είναι η λεγόμενη «οικοδόμηση του κοινού». Το κύριο επιχείρημα έγκειται σε μια νέα πολιτική προσανατολισμένη στην ζήτηση, η οποία απορρίπτει εντελώς την απρόβλεπτη ζήτηση πολιτιστικών αγαθών και επίσης αγνοεί βασικά προβλήματα σχετικά με την πρόσβαση, την συμμετοχή, καθώς και τον αποκλεισμό από τον πολιτισμό. Ο στόχος του νέου προγράμματος δεν πρέπει να είναι η αύξηση του μεριδίου αγοράς, αλλά μάλλον η δημιουργία και η προώθηση ολοκληρωμένων λειτουργιών του πολιτισμού, καθώς και η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κοινού, και, μεταξύ άλλων, η αύξηση της επίγνωσης των πολιτών για τις ευρωπαϊκές ταινίες με όλη την ποικιλομορφία τους».*⁷[Screen International, 10.2.2012]⁸ [Silvia Costa: <http://www.youtube.com/watch?v=MUtEsnO2LCE>]

4.3 Το Συμβούλιο Παιδείας, Νεολαίας και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ήδη από την πρώτη συμφωνία των υπουργών Πολιτισμού και Παιδείας της ΕΕ για μια «πρώτη γενική πολιτική προσέγγιση» τον Μάιο του 2012, είχε καταγραφεί ότι «η πραγματική αξία του πολιτισμού και της τέχνης» πρέπει να τονιστεί περισσότερο και ότι ως εκ τούτου, ο μη κερδοσκοπικός τομέας θα πρέπει να ληφθεί περισσότερο υπόψη. Ειπώθηκε ότι είναι σημαντικό να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της πολιτιστικής πολυμορφίας και των οικονομικών πτυχών. Τονίστηκε ότι πάνω απ' όλα, πρέπει να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι μικρότερες επιχειρήσεις και οι μη κερδοσκοπικές πρωτοβουλίες.

Εκτός από αυτό, στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης θα πρέπει να αναπτύσσονται και ποιοτικά πρότυπα και όχι μόνο να εξάγονται τα ποσοτικά στοιχεία. Στις 26 και 27 Νοεμβρίου 2012, οι υπουργοί πολιτισμού συναντήθηκαν και πάλι. Ωστόσο, αυτή η συνάντηση διεξήχθη με την γνώση ότι οι διαπραγματεύσεις για τον συνολικό προϋπολογισμό είχαν αναβληθεί. Έτσι και πάλι, στάθηκε δυνατή μόνο η κατάληξη σε συμφωνία σχετικά με την «μερική γενική προσέγγιση».

Και πάλι καταγράφηκε ότι:

«Ο πολιτισμός με τα εγγενή στοιχεία της δημιουργικότητας και της καινοτομίας του, αποτελεί μία αξία από μόνος του. Διαθέτει μία σημαντική δημόσια αξία και συμβάλλει στην επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, όπως ορίζεται στην στρατηγική της Ευρώπης 2020 και των εμβληματικών πρωτοβουλιών της» (Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πολιτιστική διακυβέρνηση, 26-27 / 11/2012).

Οι προσεγγίσεις της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου ευνοούν μία διχοτομημένη έννοια του πολιτισμού. Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί έχει να κάνει με το αν υπήρξε ποτέ μια «καθαρή» έννοια της τέχνης και του πολιτισμού, και πάνω απ' όλα, το δύσκολο ερώτημα που αφορά στο το αν μια τέτοια διχοτόμηση έχει νόημα αυτήν την εποχή.

Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου είναι κάπως διαφορετικά εδώ, και αυτό γίνεται προφανές από το ότι όσοι εργάζονται στον τομέα του πολιτισμού στα διάφορα έθνη-

κράτη είναι σε θέση να ασκήσουν επιρροή στις εθνικές θέσεις. Το σημείο 5 της οδηγίας «μερική γενική προσέγγιση» μπορεί να θεωρηθεί ως μια προσπάθεια για τη δημιουργία μιας κατάλληλης, εναλλακτικής ιδέας του πολιτισμού. Εδώ τονίζεται ότι θα πρέπει να βρεθεί μια ολιστική προσέγγιση για την πολιτιστική διακυβέρνηση:

«Οτι ισχυρές δυναμικές λαμβάνουν χώρα στα όρια μεταξύ των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων και ότι προκύπτουν σημαντικά οφέλη από την δημιουργία δεσμών και συνεργασιών σε όλους τους τομείς. Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη να υιοθετηθούν ολιστικές προσεγγίσεις στην πολιτιστική διακυβέρνηση» (Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πολιτιστική διακυβέρνηση, 26-27 / 11/2012).

Η προσέγγιση της πολιτιστικής διακυβέρνησης είναι αυτή να συνεχίσει να αναπτύσσεται σε δύο κατευθύνσεις: (1) η πολιτιστική πολιτική πρέπει να έχει προσανατολισμό βάσει στοιχείων (μεταξύ των επιτυχιών της είναι το έργο ESSnet Culture Project) και (2) θα πρέπει να προωθηθούν συνέργειες και ολοκληρωμένες στρατηγικές προκειμένου να συνδεθεί η πολιτιστική πολιτική σε άλλους τομείς πολιτικής. Πάνω απ' όλα, η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να συμμετάσχει σε μεγαλύτερο βαθμό στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την πολιτική για τον πολιτισμό. Αυτό θα ήταν επιθυμητό πάνω απ' όλα, γιατί ενώ οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες, οι επαγγελματικές ενώσεις και οι ομάδες συμφερόντων που ρωτήθηκαν στο πλαίσιο του OMC πράγματι συμβάλλουν με τις θέσεις τους αλλά δεν έχουν ακόμα δει τις προτάσεις τους να πραγματοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό. Αυτοί οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εν τω μεταξύ, ασκούν ισοπεδωτική κριτική κατά του OMC, επειδή, μεταξύ άλλων, εμπλέκονται μόνο οι υπάλληλοι των υπουργείων που υπόκεινται στις οδηγίες.

Το ταμείο εγγύησης επίσης, δέχεται επίσης κριτική «το σύστημα εγγύησης των δανείων είναι ένα σημαντικό εργαλείο για να βοηθήσει να αλλάξει το επίκεντρο ολόκληρου του πολιτιστικού τομέα από την εξάρτηση από τις επιδοτήσεις σε μια πιο επιχειρηματική νοοτροπία. Πέρα από αυτό, το σύστημα εγγύησης έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για το ποσό των χρημάτων της ΕΕ που μπορεί να δαπανηθεί για τον πολιτισμό, διότι τα χρήματα χρησιμεύουν μόνο ως εγγύηση σε περίπτωση που ορισμένα δάνεια δεν εξοφλούνται.

Με αυτό τον τρόπο το ίδιο χρηματικό ποσό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξασφάλιση χρηματοδότησης για πολλά περισσότερα πολιτιστικά προγράμματα από ότι όταν τα χρήματα θα ξοδευόταν για άμεσες επιχορηγήσεις» (Marietje Schaake).

4.4 Δημόσια Αξιολόγηση, Κριτική και Προτάσεις

Κάποιοι επικρίνουν επίσης τις προτεραιότητες του προγράμματος: έτσι, λένε, η μεγάλη έμφαση στην πολιτιστική κληρονομιά έρχεται σε βάρος της μοντέρνας τέχνης: «Η μοντέρνα τέχνη και ο πολιτισμός πρέπει να αξιοποιηθούν περισσότερο, παράλληλα με την πολιτιστική κληρονομιά. Ομοίως, η εγκάρσια περιοχή, τα μικρά φεστιβάλ και οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες θα έχουν λίγες αν όχι μηδαμινές ευκαιρίες!» (Veronika Ratzenboeck)

Ο ποιοτικός έλεγχος θεωρείται εν μέρει ως προβληματικός από φορείς της κοινωνίας των πολιτών και των ατόμων που εργάζονται στον τομέα του πολιτισμού:

«Εδώ τίθεται το βασικό ερώτημα: Τι πρέπει να υποστηρίζεται, για ποιο κοινό και γιατί; Λαμβάνοντας αυτά τα ερωτήματα ως οδηγό, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν δείκτες οι οποίοι με τη σειρά τους να παίξουν ρόλο στη πρακτική της χρηματοδότησης. Μέχρι στιγμής, η πτυχή αυτή επικεντρώνεται πάρα πολύ σε ποσοτικά κριτήρια (Πόσοι άνθρωποι θα επηρεαστούν;). Έτσι η «Δημιουργική Ευρώπη» είναι η λογική συνέχεια της υφιστάμενης λογικής υποστήριξης» (Elisabeth Mayerhofer).

«Ειδικά σήμερα, είναι σημαντικό να μην σκεφτόμαστε σε ποσοτικές διαστάσεις, αλλά μάλλον να προσέχουμε την ποιότητα των προτάσεων και των επιπτώσεων σε τοπικό επίπεδο ή σε μεγαλύτερη ακτίνα αντίκτυπου» (Luigi Ratclif, Ιταλικά μεταφρασμένα στα Γερμανικά από τον συγγραφέα).

Άλλοι με τη σειρά τους είναι της γνώμης ότι η σύνθετη παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποτελούν ένδειξη μιας «βασικής δυσπιστίας»: «Λέω πάντα, ότι με όλες τις εφαρμογές και τις πολλές αποδείξεις χρήσης εγγράφων μετέπειτα εκφράζεται μια βασική δυσπιστία. Ότι το ίδιο πράγμα τίθεται ως ερώτημα ξανά και ξανά - αυτό επιχειρεί να δημιουργήσει ασφάλεια μέσω της ποσοτικοποίησης, αλλά δεν θα έχετε ποτέ κάτι τέτοιο στον τομέα του πολιτισμού. Ένα μεγάλο μέρος από αυτό που επιτυγχάνεται με το πολιτιστικό έργο δεν είναι απλώς ποσοτικό. Και έτσι μπορώ να πω όντως ότι υπήρχαν 120 άνθρωποι χθες στην παρουσίαση του θεάτρου μας, αλλά το αν ή όχι βγήκαν από το θέατρο εξυπνότεροι από ότι ήταν όταν μπήκαν σε αυτό, φυσικά δεν είναι κάτι που μπορεί να ποσοτικοποιηθεί. [...] Αυτή η τάση προς την ποσοτικοποίηση δεν είναι κάτι που έχει να κάνει μόνο με την ΕΕ, αλλά επίσης και με ορισμένες τάσεις: να ποσοτικοποιηθούν τα πάντα, να μετρηθούν και αυτό είναι σίγουρα κάτι που θα πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Ο πολιτισμός δεν είναι μετρήσιμος» (Andreas Kämpf).

Όμως, ποιοτικά κριτήρια αξιολόγησης θα μπορούσαν επίσης να οδηγήσουν σε προβλήματα: «Αν και μπορούμε να υπογραμμίσουμε τη σημασία της εγγενούς αξίας του πολιτισμού ή της δημιουργικότητας, γίνεται όλο και πιο δύσκολο, αν θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε την καλλιτεχνική ποιότητα ως σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση. Ποιος θα αποφασίσει και θα υποστηρίξει αυτές τις ποιοτικές προδιαγραφές; Ιδιαίτερα όταν πρόκειται για πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκφράσεις, η διαφορά μεταξύ χαμηλής και υψηλής ποιότητας είναι υποκειμενική και συχνά αμφισβητείται. Η ΕΕ δεν πρέπει να ενεργεί ως κριτικός τέχνης, η πολιτική δεν θα πρέπει να αποφασίσει σχετικά με το περιεχόμενο της τέχνης. Ωστόσο, μπορούμε να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για έναν ακμάζων Ευρωπαϊκό πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, τόσο καλλιτεχνικά όσο και οικονομικά» (Marietje Schaake).

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα εξής: μεγαλύτερη διαφάνεια και απλούστευση των δομών χρηματοδότησης, μείωση της διοικητικής πολυπλοκότητας, ώστε οι μικροί εμπλεκόμενοι να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τις μεγάλες εταιρείες, βελτίωση των λειτουργικών δομών και φορμών, κλπ.» (Veronika Ratzenböck).

«Σε γενικές γραμμές, θα πρέπει να εξεταστεί η δομή κατανομής, αφού λόγω του μεγέθους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν είναι δυνατόν να δημιουργηθούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους ανθρώπους που εργάζονται στον τομέα του πολιτισμού. Μια μεγαλύτερη εγγύτητα προς τους αιτούντες θα ήταν επιθυμητή» (Andreas Kämpf).

Η ενοποίηση των μέσων ενημέρωσης και των τομέων του πολιτισμού αντιμετωπίζεται σε γενικές γραμμές με σκεπτικισμό: «Ο τομέας MEDIA είναι σίγουρα πιο κατάλληλος για να πλαισιώνεται οικονομικά και έχει γίνει αναλόγως κατανοητός για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι ο τομέας του πολιτισμού. Η ενοποίηση οδηγεί αναπόφευκτα με μια οικονομοποίηση του τομέα του πολιτισμού. Ενώ οι συγκλίσεις μέσα στην περιοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας -μεταξύ του ραδιοφώνου, των τηλεπικοινωνιών και του διαδικτύου - απαιτούν αναπόφευκτα συγκλίνουσες μορφές ρύθμισης, δεν μπορώ να βρω οποιαδήποτε εξέλιξη αυτού του είδους μεταξύ των μέσων ενημέρωσης και του πολιτισμού που θα κάνει την ενοποίηση των δύο τομέων αναπόφευκτη» (Christian Potschka).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να αναλύσει και να παρέχει κριτικά σχόλια για τις πτυχές του προγράμματος πολιτιστικής στήριξης της ΕΕ «Δημιουργική Ευρώπη».

Η απλοποίηση της διοικητικής και της χρηματοδότησης της διαδικασίας είναι σίγουρα μια θετική πτυχή του προτεινόμενου προγράμματος, αλλά φέρνει μαζί της τον κίνδυνο ενός ασύμμετρου ανταγωνισμού. Είναι το ίδιο το κομμάτι του Πολιτισμού στο πρόγραμμα, το οποίο δεν έχει διατυπωθεί με σαφήνεια και αν υποστηριχτούν έργα με προσανατολισμό στο κέρδος, τότε υπάρχει ο κίνδυνος ότι θα κυριαρχήσουν, δεδομένου ότι βρίσκονται σε καλύτερη θέση ως προς τον ανταγωνισμό, σε σχέση με άλλες δημόσιες ή μη-κερδοσκοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες. Εδώ θα ήταν χρήσιμο να ενσωματωθούν ορισμένες από τις αλλαγές που πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Επιτροπή Πολιτισμού υπό την ηγεσία της Doris Pack). Πάνω απ' όλα, η ενοποίηση των Πολιτιστικών Σημείων Επαφής και των Γραφείων των Μέσων Ενημέρωσης, θα μπορούσε να οδηγήσει σε έναν μικρότερο τομέα προαγωγής του πολιτισμού που θα υποφέρει κάτω από το βάρος του κυρίαρχου τομέα των μέσων ενημέρωσης.

Τον Δεκέμβριο του 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέγραψε την Σύμβαση της UNESCO για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης. Εκεί, έχει προβλεφθεί η εγγενής αξία του πολιτισμού εκτός από το εμπορικό όφελος, με τον πολιτισμό ως αγαθό ίσης αξίας. Αυτό έχει κεντρική σημασία στην νομιμοποίηση της προαγωγής του πολιτισμού. Με τη σημερινή ανάγνωση του νέου προγράμματος, η Επιτροπή δίνει νέα ώθηση στη διττή αυτή φύση της πολιτιστικής παραγωγής πάνω από την κερδοσκοπική πτυχή του. Οι ενστάσεις σχετικά με την απώλεια της σημασίας του πολιτισμού χωρίς το εμπορικό όφελος και από την αυξανόμενη υποστήριξη, αντί των οικονομικά πιο παραγωγικών έργων, πάνω απ' όλα των οπτικοακουστικών τεχνών και του πολιτισμού, θα μπορούσε να εξαλειφθεί με τη δημιουργία δύο διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων, όπως προτείνεται από τους Sievers και Wingert (2012), μεταξύ άλλων: ένας τομέας για την χρηματοδότηση των πολιτιστικών και δημιουργικών οικονομικών δραστηριοτήτων με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε δάνεια και πιστώσεις και έναν τομέα χρηματοδότησης για τις μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές. Οι έμπειρες φωνές στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, ωστόσο, είναι αντίθετοι με κάτι τέτοιο, επειδή θεωρούν ότι ένας τέτοιος διαχωρισμός είναι τεχνητός και όχι διαρκής. Το ερώτημα είναι κατά πόσον είναι πολιτικά αναγκαία η διατήρηση αυτής της λογικής, ή εάν, στην καλύτερη περίπτωση, μπορεί να αναπτυχθεί μια νέα καινοτόμος ιδέα του πολιτισμού. Πρόσθετα ισχυρά κριτήρια αξιολόγησης και παρακολούθησης της ποιότητας θα πρέπει επίσης και πάνω από όλα να αξιολογούνται σύμφωνα με ποιοτικά κριτήρια, όχι μόνο ποσοτικά. Αυτές οι ποιοτικές πτυχές πρέπει να αναπτυχθούν σε συνεργασία με το σχετικό σκηνικό.

Η αντικατάσταση των επιχορηγήσεων λειτουργίας με την αυστηρή χρηματοδότηση έργων είναι εξαιρετικά αμφίβολη. Ακόμα και αν αυτή η χρηματοδότηση έργων υποτίθεται ότι θα τρέξει για πολλά χρόνια, δεν αρκεί μόνο μία ασθενής διαβεβαίωση από την Επιτροπή ότι τίποτε δεν πρόκειται να αλλάξει σε σχέση με τις τρέχουσες διαδικασίες διανομής. Πάνω απ' όλα, οι πρωτοβουλίες με προσανατολισμό στην διαδικασία (βλ. το Eurozine ως πλατφόρμα διανομής για τα ευρωπαϊκά πολιτιστικά περιοδικά) θα χάσουν σύμφωνα με τα κριτήρια ως προς το αποτέλεσμα του έργου.

Η συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται στα έγγραφα, όπως είχε υποσχεθεί. Εκτός από αυτό, σε συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια συζήτηση πάνω σε μια σύγχρονη έννοια της δημιουργικότητας και του πολιτισμού, προσαρμοσμένη στην πραγματικότητα, προκειμένου να αντισταθμίσει τους φόβους που προκύπτουν λόγω της ασάφειας της πρότασης του προγράμματος. Ο Οδηγός Προγράμματος θα πρέπει να γίνει πολύ πιο συγκεκριμένος σχετικά με το ταμείο

εγγύησης. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η προθυμία των τραπεζών να επενδύσουν στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, απαιτείται μια ολοκληρωμένη πολιτική πληροφόρησης και περισσότερες ερευνητικές μελέτες.

Η ανεξαρτησία της λογικής των επιδοτήσεων από την λογική της επένδυσης θα πρέπει επίσης να επισημανθεί με μεγαλύτερη σαφήνεια, έτσι ώστε να μην λάβουν χρηματοδότηση μόνο τα ανταγωνιστικά και κερδοσκοπικά έργα. Θα πρέπει να συζητηθεί μία πιθανή σχέση που συνδέει το δημόσιο χρήμα, τις επενδύσεις της κεφαλαιαγοράς, καθώς και των ιδιωτών χορηγών (για παράδειγμα, πλήθος-χρηματοδότηση), προκειμένου οι φορείς που εργάζονται στον πολιτιστικό τομέα να ανταποκριθούν στην πραγματικότητα.

Μπορεί να τεθεί η πρόταση το νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα να παραλληλίζεται με τη δημιουργία μιας νέας ευρωπαϊκής ιδεολογίας: μέσω της πολιτικής λιτότητας, των αναλύσεων των απαιτήσεων (και στον πολιτιστικό τομέα), τις στατιστικές και τον συγκεντρωτισμό (μείωση του αριθμού των εθνικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, ενοποίηση της διαχείρισης) το πολιτικό σύστημα και η πολιτιστική προώθηση μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει, ως εκ τούτου, αναδυθεί ως δυναμικός εταίρος σε μια κρίσιμη προοπτική και ανάλυση της οικονομικής κρίσης, καθώς και των διαδικασιών που επιφέρουν την απώλεια της δημοκρατίας.

Σε γενικές γραμμές, η στήριξη για την πολιτιστική οικονομία δεν πρέπει να αντιμετωπισθεί με αρνητισμό, αλλά μάλλον θα πρέπει να χαιρετιστεί ιδιαίτερα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής προώθησης, για παράδειγμα, στην προώθηση των κινηματογραφικών ταινιών. Ωστόσο, η πολιτιστική πολιτική λαμβάνει μία πολύ μονόπλευρη άποψη εάν κάθε πολιτιστική δραστηριότητα από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και ομοίως, από τα χρηματοδοτούμενα από το δημόσιο ιδρύματα, ερμηνευθούν στο πλαίσιο της οικονομίας της αξίας. Αυτός ο διάλογος για τον πολιτισμό και την πολιτιστική προώθηση αντιστοιχεί πράγματι στην οικονομική λογική που διαπερνά όλο και πιο βαθιά σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, αλλά έτσι απομακρύνει και την ιδέα του πολιτισμού ως μη-εμπορική εγγενής αξίας.

Με αυτή τη λογική που προσανατολίζεται αυστηρά προς το κέρδος και την προστιθέμενη αξία, το δημιουργικό δυναμικό, ιδίως δεν θα προαχθεί, αλλά θα χάσει την δύναμη της καινοτομίας. Είναι σαφές ότι οι επαναδιατυπώσεις μέσω του νέου προγράμματος στήριξης έχουν να κάνουν με μια παραμονή σε έναν συνολικό οικονομικό διάλογο. Παρά το γεγονός ότι αυτό το νέο ύφος είναι εν μέρει δυσάρεστο για όσους ευθύνονται γι' αυτό, θα πρέπει να εγκριθεί, έτσι ώστε η δημοσιονομική στήριξη να μην τίθεται υπό αμφισβήτηση. Η αξία του πολιτισμού πρέπει να υπολογίζεται σε οικονομικές κατηγορίες, ειδάλλως η λειτουργία της θα αμφισβητηθεί. Μοιάζει σαν να καθιερώνεται ένας διάλογος εδώ που επεκτείνει το οικονομικό λεξιλόγιο σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί καμία πολιτική συζήτηση. Αυτός ο διάλογος φέρνει έναν αντίλογο, ο οποίος παρουσιάζει την τέχνη και τον πολιτισμό σε έναν απλοποιημένο τρόπο και δείχνει ότι υπάρχει ένα είδος καθαρής έννοιας του πολιτισμού που είναι αυτόνομη και αυτοσκοπός. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως ένα αντανάκλαστικό. Με αυτόν τον τρόπο, ωστόσο, έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει μία διχοτόμηση η οποία δεν είναι επωφελής για κάθε ενδιαφερόμενο μέρος. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις διεπαφές, στις επιδράσεις της συνέργειας, στις εγκάρσιες διαδικασίες.

Εδώ είναι που λαμβάνει χώρα η πραγματική διαπραγμάτευση μεταξύ των φορέων και η πολιτική θα πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός αυτό. Στον τομέα του κινηματογράφου, επίσης, θα πρέπει να υποστηριχτεί μία παγκόσμια προσέγγιση στο μάρκετινγκ και ένας μέγιστος συστημικά σχετικός αντίκτυπος και όχι μόνο τα έργα που υποστηρίζονται από την ύπαρξη μιας τεράστιας αγοράς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Creative Europe Report. On Governance and Management of Artistic Creativity in Europe (2002): An ERICarts Report to the NEF, prepared by: Danielle Cliche, Ritva Mitchell, Andreas Wiesand in co-operation with Ilka Heiskanen (FinnEkvit) and Luca Dal Pozzolo (Fondazione Fitzcarraldo), <http://www.creativeeurope.info> (accessed on 15/11/2012).
- Culture Action Europe (8/11/2012): Culture Action Europe values Ms Silvia Costa's report on Creative Europe and calls on the EU institutions to support the proposed budget increase and to reach a firstreading agreement.
- Daily Variety (International) (21/3/2011): Euro subsidy shift; Programs may merge but coin not cut.
- Ecorys (2010): Interim Evaluation of the Culture Programme 2007–2010, on behalf of the European Commission DG Education and Culture, final report. EU-Observer (25/10/2012): EU culture budget: small and likely to get smaller.
- EurAktiv (21/2/2012): The urgent need for dialogue between culture and European politics Centre for Fine Arts Brussels, <http://www.euractiv.com/culture/urgent-need-dialogue-culture-eur-analysis-510931>
- Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (2014): Ο οδηγός σας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ http://www.gr2014parliament.eu/Portals/6/PDFFILES/NA0113090ELC_002.pdf
- Europe direct komotini:
θεσμικά όργανα της ΕΕ
http://www.europedirectkomotini.eu/eud/gr/links/list.php?SECTION_ID=174
- Eur-lex.europa (12/4/2011): Πρόγραμμα «Πολιτισμός» (2007-13): <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Eur-lex.europa (2004): Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών - Έκθεση για την εφαρμογή των κοινοτικών προγραμμάτων Καλειδοσκόπιο, Ariane και Raphael <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1440495078328&uri=CELEX:52004DC0033>
- European Commission (2007): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: on a European agenda for culture in a globalizing world, Brussels, 10/5/2007, COM(2007) 242 final.
- European Commission (2011a): Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the Creative Europe Programme, Brussels, 23/11/2011, COM(2011) 785 final.
- European Commission (2011b): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Creative Europe - A new framework programme for the cultural and creative sectors (2014–2020), Brussels, 23/11/2011, COM(2011) 786 final.
- European Commission (2011c): Commission Staff Working Paper. Impact Assessment accompanying the document „Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Creative Europe Framework Programme“, Brussels, 23/11/2011, SEC 1400 final.
- European Commission (2012): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU, Brussels, 26/9/2012, COM(2012) 537 final.
- Hesmondhalgh, D. (26/4/2012): Presentation at the Public hearing on Defining the Future EU Culture and Media Programmes, European Parliament, Brussels,

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201205/20120507ATT44555/20120507ATT44555EN.pdf>

House of Lords, Letter from Lord Roper, Chairman to the House of Lords EU Select Committee (27/3/2012), <http://www.parliament.uk/documents/lords-committees/eu-sub-com-g/17575and17186270312.pdf>

Epixeiro (22/6/2014): Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα "Δημιουργική Ευρώπη": Πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την υποστήριξη φεστιβάλ κινηματογράφου: <http://www.epixeiro.gr>

Creative-europe.culture: Δημιουργική Ευρώπη: <http://creative-europe.culture.gr/>

Ζορμπά, Μ. (2014), *Η Πολιτική του Πολιτισμού, Ευρώπη και Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη